

VEKSTBAROMETER for Ringeriksregionen

2021

SPAREBANK 1 RINGERIKE HADELAND • UNIVERSITETET I SØRØST-NORGE • RINGERIKE NÆRINGSFORENING

FOTO:

- Forside: Ringerike kommune/Futura AS/Ann Kristin Støveren
Side 3: Jevnaker kommune/Futura AS/Ann Kristin Støveren
Side 5: Den-Tech/Futura AS/Ann Kristin Støveren
Side 6: Ringerike Næringsforening/Futura AS/Ann Kristin Støveren
Side 11: Ringerike Næringsforening og Ringerike kommune/Futura AS/Ann Kristin Støveren
Side 12: Ringerike Næringsforening/Futura AS/Ann Kristin Støveren
Side 15: Ringerike Næringsforening og Regelrådet/Futura AS/Ann Kristin Støveren
Side 17: Futura AS/Ann Kristin Støveren
Side 19: Jevnaker kommune/Futura AS/Ann Kristin Støveren
Side 20: Hamax/Futura AS/Ann Kristin Støveren
Side 21: Norsk Titanium/Futura AS/Ann Kristin Støveren
Side 23: Jevnaker kommune/Futura AS/Ann Kristin Støveren
Side 27: Den-Tech/Futura AS/Ann Kristin Støveren
Side 28: Futura AS/Ann Kristin Støveren
Side 29: Spenncon Rail/Futura AS/Ann Kristin Støveren
Side 31: Futura AS/Ann Kristin Støveren
Side 33: Den-Tech/Futura AS/Ann Kristin Støveren
Side 36: Nybo kjøkken/Futura AS/Ann Kristin Støveren
Side 38: Jevnaker kommune og Ringerike kommune/Futura AS/Ann Kristin Støveren
Side 39: Ringerike kommune/Futura AS/Ann Kristin Støveren
Side 40: Spenncon Rail/Futura AS/Ann Kristin Støveren
Side 43: Ringerike Næringsforening/Futura AS/Ann Kristin Støveren
Side 45: Jevnaker kommune/Futura AS/Ann Kristin Støveren
Side 47: Ringerike Næringsforening/Futura AS/Ann Kristin Støveren
Side 49: Fotograf B.T. Stokke
Side 52: Ringerike kommune/Futura AS/Ann Kristin Støveren
Side 54: Ringerike kommune/Futura AS/Ann Kristin Støveren
Side 56: Profilmontering/Ringerike Næringsforening/Futura AS/Ann Kristin Støveren
Side 58: Spenncon Rail/Futura AS/Ann Kristin Støveren
Side 59: Profilmontering/Futura AS/Ann Kristin Støveren
Side 61-: Ask Gård Foredling
Side 64-: Gledeshuset/Futura AS/Jan Tore Eger-Heed

PRODUKSJON: **futura.no**
TRYKK: **Palerud.no**

Denne rapporten er skrevet av Steinar Aasnæss, Ulas Burkay og
Ajmal Hefeez, Universitetet i Sørøst-Norge, Campus Ringerike.

Innhold

Forord	4
Velferd og gode levekår	6
Kommunenes frie inntekter	8
Median husholdningsinntekt	10
Status for vekst	12
Befolkning	12
Arbeidsplasser	16
Verdiskapning	20
Sysselsetting	22
Utvikling og anbefalinger siste fire år	24
Næringslivets forventninger til 2021	26
Samlet mål på forventningene	30
Korona-pandemien	32
Redusert omsetning i 2020	36
Utvikling og salg av nye produkter	40
Utfordringer og muligheter for vekst og utvikling i Ringeriksregionen	44
• Ingen økt innflytting på kort sikt	46
• Strategisk og digital adaptasjon og forsyningskjederobusthet	48
• Entreprenørskap	56
• Talenter og arbeidsstyrke	58
Gledeshuset	60
Ask Gård	64

Forord

Ringeriksregionen er og skal også i fremtiden være et godt sted å bo, jobbe, leve og drive næringsvirksomhet. Det skjer mye positivt i regionen av betydning for vekst og utvikling. Nasjonal transportplan er lagt frem med Ringeriksbanen og ny E-16 prioritert i første periode. Kun en investeringsbeslutning i Stortinget står igjen før spaden kan stikkes i jorden. På bakgrunn av flere nye nærings-etableringer, bedrifters behov for å vokse og grunneiernes ønske om å legge til rette for næringsutvikling, arbeides det nå med flere større områdereguleringer enn noen gang i Ringerike. Regionutvidelsen med Modum og Krødsherad og en samordnet Næringspolitisk strategi for disse kommunene gir et sterkere og bedre fundament for fortsatt vekst og utvikling i regionen.

Likefullt 2020 blir stående som koronaens år.

Koronaen slo inn rundt mars 2020 og bidro til å stenge ned store deler av økonomien i Ringeriksregionen, som i Norge og landet for øvrig. For deler av næringslivet vil ting vende tilbake til normalen hvor kunder og markeder blir omtrent som før. Samtidig må andre deler av næringslivet belage seg på store endringer som følge av nasjonale og internasjonale konsekvenser av korona. Årets Vekstbarometer belyser hvordan korona-pandemien påvirket eksisterende næringsliv i Ringeriksregionen og hvilke muligheter og utfordringer dette har gitt for fortsatt vekst og utvikling.

Reduksjon i antallet arbeidsplasser og svakere optimisme.

Som for landet for øvrig og for de fleste andre kommuner opplevde regionen i 2020 et fall i antallet arbeidsplasser. Samtidig viser også forventningsundersøkelsen en fallende trend i næringslivsledernes forventninger til egen virksomhets økonomiske utvikling. Veksten i befolkningen er fortsatt meget moderat og langt lavere enn ambisjonene for vekst. Som omtalt i tidligere Vekstbarometre er befolkningsutviklingen i Ringeriksregionen

nært knyttet til utviklingen i antallet arbeidsplasser. Med en klar årsak i korona kan vi derfor konkludere med at veksten i Ringeriksregionen i 2020 ble satt på vent.

Næringslivsledere satt midt i båten

Da korona – pandemien slo inn i mars var naturligvis usikkerheten stor knyttet til omfanget og varigheten dette ville få for næringslivet i regionen. Helt klart en svært vanskelig situasjon for de fleste virksomheter i regionen. Likefullt viser undersøkelser gjort i forbindelse med årets Vekstbarometer at overraskende mange inntok en svært passiv rolle i starten av pandemien. De ble på en måte «sittende midt i båten» og avvartet hva som ville skje. Paradoksalt nok var det virksomheter i bransjer som var mindre rammet av korona som senere viste størst evne til å utvikle nye produkter og finne nye kunder. Ask Gård og Gledeshuset står igjen som svært gode eksempler på virksomheter som grep de mulighetene som bød seg og som har kommet styrket ut av korona-pandemien. Begge virksomheter kastet seg umiddelbart rundt og la om driften. Mens Ask Gård i pandemiens år har oppnådd en salgsvekst til dagligvare på 220%, har Gledeshuset klart det imponerende kunststykket å holde hodet over

” SpareBank 1 Ringerike Hadeland vil bidra til å skape vekst i regionen. Derfor deltar vi i utviklingen av Vekstbarometeret.

Steinar Haugli; Adm. banksjef i SpareBank 1 Ringerike Hadeland

vannet på tross av at de i praksis har hatt yrkesforbud i store perioder.

Grønnere og mer digitalisert økonomi

Korona-pandemien har satt ytterligere fart i utviklingen av en grønnere og mer digitalisert økonomi. Foruten behovet for grønn og digital kunnskap vil dette kreve ytterligere kompetanse knyttet til nye forretningsmodeller og produkter. Våre analyser viser at større virksomheter lokalisert i sentrale områder viser seg å ha bedre forutsetninger og bedre evner til å takle den nødvendige omstillingen ved å jobbe annerledes og proaktivt. Strategisk og digital tilpasningsevne, gjerne omtalt som adaptasjonsevne står sentralt. Virksomheter lokalisert i distrikts Norge har mindre strategisk og digital adaptasjonsevne enn virksomheter på tilsvarende størrelse lokalisert i og rundt storbyregioner. Våre analyser viser at virksomheter i Ringeriksregionen har mer til felles med virksomheter i Distrikts-Norge når det kommer til digital adaptasjonsevne.

Ingen økt innflytting

Vår antakelse var at økt bruk av hjemmekontor og færre dagsreiser til jobb vil bidra til økt interesse for utflytting av Oslo til områder med rimeligere og større boenheter. Våre undersøkelser gav ikke holdt i denne antakelsen. Korona-pandemiene har ikke bidratt vesentlig til

endrede bostedspreferanser eller ønske om å flytte til Ringerike, Hole eller Jevnaker.

Næringspolitisk strategi gjelder fortsatt

Gjeldende strategi for næringsutvikling og vekst i Ringeriksregionen, faktagrunnlaget og anbefalinger gitt i tidligere Vekstbarometer rapporter står ved lag. Vår konkurransesituasjon og utfordringer med næringsutvikling blir imidlertid mer krevende.

Korona-pandemien har gjort det enda viktigere å øke kompetansen knyttet til digitalisering, innovasjon og adaptasjon knyttet til det grønne skiftet og nye forretningsmodeller.

” Som næringsorganisasjon er RNF opptatt av å følge utviklingen og forsikre seg om at den går i riktig retning. Derfor er vi partner og medvirker i utviklingen av Vekstbarometeret.

Terje Dahlen; Daglig leder Ringerike Næringsforening

Velferd og gode levekår

Ringeriksregionen skal være et godt sted å bo, leve, jobbe og drive næringsvirksomhet. All utvikling i regionen må ha som mål å bidra til dette. Vekst er ikke et mål i seg selv. Vekst er imidlertid nødvendig for å kunne gi grunnlag for gode levekår og høy velferd for de personene som i dag og i fremtiden skal bo i Ringerike, Hole og Jevnaker.

REALISERINGEN AV NY E-16 OG RINGERIKSBANEN

gir store muligheter for vekst i regionen. En vekst som vil være helt avgjørende for at Ringeriksregionen også i fremtiden skal forbli et godt sted å bo. I alt arbeidet med å skape vekst i regionen er det imidlertid viktig å beholde oppmerksomheten på om opplevd vekst i realiteten bidrar til å skape høyere velferd og gode levekår for innbyggerne i Ringeriksregionen.

KOMMUNENS FRIE INNTEKTER OG MEDIAN HUSHOLDNINGSSINTEKT gir samlet et godt bilde på om Ringeriksregionen utvikler seg i riktig

retning, med tanke på å være et godt sted å bo, leve, jobbe og drive næringsvirksomhet. Grunnlaget for høy velferd og gode levekår legges gjennom verdiskapingen i regionen og derigjennom husholdningsinntekt og kommunale frie inntekter.

Kvaliteten på bo og nærmiljøet, fritid, arbeid, utdanning og helse er alle eksempler på områder som er viktig for folks levekår. Grunnlaget legges gjennom det økonomiske handlingsrommet kommunen har og hva husholdningene har av inntekter.

Kommunens frie inntekter

Kommunens frie inntekter forteller hva kommunestyret disponerer av midler til å skape kommunal offentlig velferd i kommunen. De frie inntektene består av skatteinntekter og rammetilskudd. Skatteinntektene til kommunene består av skatt på inntekt, formue og eiendom.

Median husholdningsinntekt

Median husholdningsinntekt er inntekten til den husholdningen hvor halvparten av husholdningene i kommunen har større inntekt og hvor den andre halvparten har en lavere inntekt. Median husholdningsinntekt forteller hva kommunens husholdninger kan kjøpe av privat velferd som f.eks. varer og tjenester, bolig og ferier.

Kommunenes frie inntekter

Ringerike, Hole og Jevnaker har gjennom de siste årene hatt vekst i frie kommunale inntekter pr. innbygger. Veksten er størst i Hole, mens Ringerike og Jevnaker har hatt en svakere utvikling enn ønskelig, men på linje med kommuner det er naturlig å sammenligne med.

HOLE KOMMUNE HADDE EN SKATTEINNGANG PÅ 115% av landsgjennomsnittet i 2020, mot 117% i 2019. Skatteinngangen i Ringerike og Jevnaker var i 2020 på henholdsvis 88% og 83% av landsgjennomsnittet. Økningen fra i fjor var på 2% poeng for Ringerike og hele 6% poeng for Jevnaker. Inntektsutjevning og statens rammetilskudd til kommunene sørger for at ingen kommuner ender opp med frie inntekter under 95%.

For Ringerike og Jevnaker medfører det at rammetilskuddet fra staten sørger for at kommunene hvert år får frie inntekter tilsvarende 95% av landsgjennomsnittet. For å komme opp på dette nivået fikk kommunene Ringerike og Jevnaker tilførte henholdsvis 60 og 32 mill kr. i rammetilskudd for 2020. Hole ble trukket 21 mill kr. i inntektsutjevning.

Gjennomsnittlig skatteinngang pr. innbygger for landet var i 2020 på kr. 31.465

RAMMEOVERFØRINGER FRA STATEN BIDRAR TIL Å UTJEVNE INNTEKTSFORSKJELLENE mellom mellom landets kommuner ved å kompensere for høyere kostnader knyttet til velferdstjenester som f.eks antall barn i skolepliktig alder, antall eldre og bosettingsmønster. Rammeoverføringer til kommunene bidrar derfor til likere forutsetninger for å skape kommunal velferd for innbyggere i Ringeriksregionen.

Hole kommune har hele 6 000 kr. mer pr. innbygger til disposisjon for kommunale tjenester enn Ringerike.

Jevnaker med en betydelig økt skatteinngang i 2020.

2018 disponerte Hole kommune om lag 3 000 kr mer pr innbygger til kommunale tjenester og tilbud enn hva Ringerike kommune har muligheter for. I 2020 var denne forskjellen økt til hele 6 000 kr.

I 2003 hadde kommunene samlet i Ringeriksregionen frie inntekter pr. innbygger på linje med Bærum og Oslo, rundt 23 000 kr. Dette var høyere enn for Drammen og Moss.

Oslo og Bærum har siden 2003 hatt en høyere vekst enn Ringeriksregionen. Ringerike kommune har i 2020 frie inntekter på 56 032 kr. pr. innbygger, på linje med Kongsberg og Moss, men vesentlig lavere enn for Oslo og Bærum. Oslo og Bærum har frie inntekter på henholdsvis 70 707 kr. og 66 501 kr. Vi ser også at alle kommuner som har en skatteinngang 95% under landsgjennomsnittet får den samme utviklingen av sine frie inntekter som følge av inntektsutjevningen.

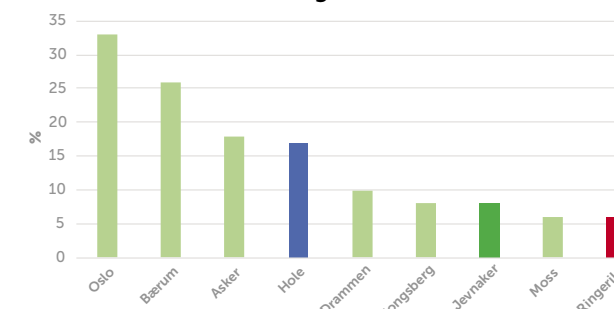
OSLO, ASKER OG BÆRUM HAR EN SKATTEINNGANG GODT OVER LANDSGJENNOMSNITTET GJENNOM DE SISTE ÅR, noe som forklarer forskjellen i de frie inntektene. Figuren viser at det også er kommunene med størst skatteinngang i utgangspunktet som gjennom de siste 6 årene har hatt den største veksten i kommunale frie inntekter. Selv om de avgir noe av skatteinntektene gjennom statens inntektsutjevning, beholder de også en betydelig del av skatteinngangen. Dette som et resultat av at disse kommunene har et næringsliv med høy verdiskaping som muliggjør høye lønninger og skatteinntekter. Med nivået Ringerike og Jevnaker nå har på skatteinntektene medfører økte skatteinntekter kun at rammetilskuddet fra staten går ned. Målet må være å øke skatteinntektene til over landsgjennomsnittet. Kommunene vil da beholde deler av den økte skatteinngangen og som vil gi et større kommunaløkonomisk handlingsrom.

Oslo, Bærum og Asker har hatt en vekst i kommunale frie inntekter siste 6 år på over 18 %. Hole kan måle seg med Asker med en vekst på 17 % for samme periode. Ringerike og Jevnaker har hatt en svakere vekst på henholdsvis 6% og 8%.

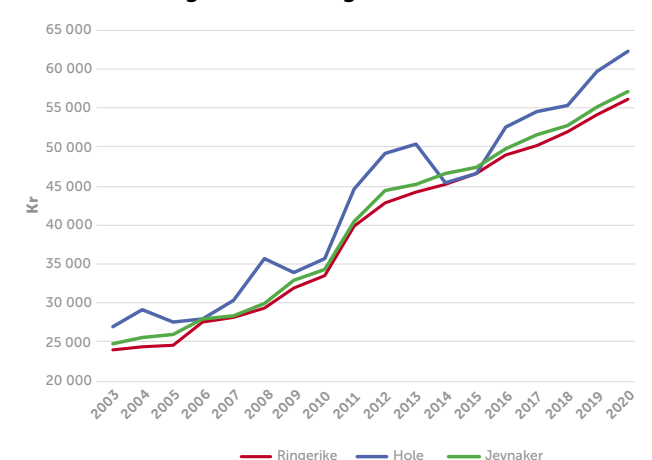
HOLE HAR HØYEST KOMMUNALØKONOMISK HANDLINGSROM handlingsrom i regionen. Dette som følge av høye skatteinntekter. En stor del av skatteytterne har inntekt som er sterkt påvirket av de økonomiske konjunkturerne. Dette medfører store svingninger i skatteinntektene og tilhørende usikkerhet knyttet til kommunaløkonomisk planlegging. Best vises dette gjennom bortfallet av skatteinntektene fra Olav Thon i 2014 og 2015. Figuren viser at Hole kommune har det beste kommunaløkonomiske handlingsrommet og at utviklingen siste år forsterker dette forholdet.

Hole kommune har det beste kommunaløkonomiske handlingsrommet og utviklingen siste år forsterker dette forholdet.

Kommunale frie inntekter pr. innbygger - Endring i % 2014 - 2020

Kommunale frie inntekter pr. innbygger Ringerike, Hole og Jevnaker, 2003 - 2020

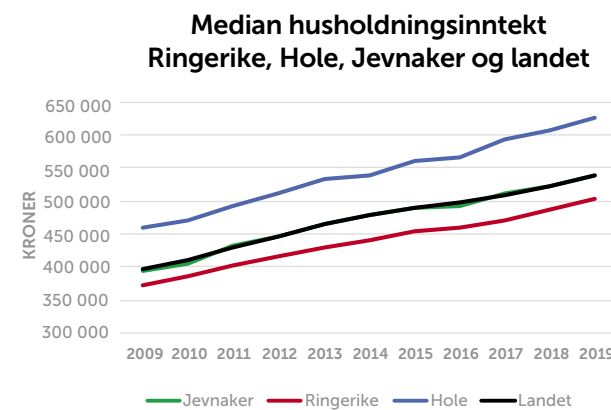
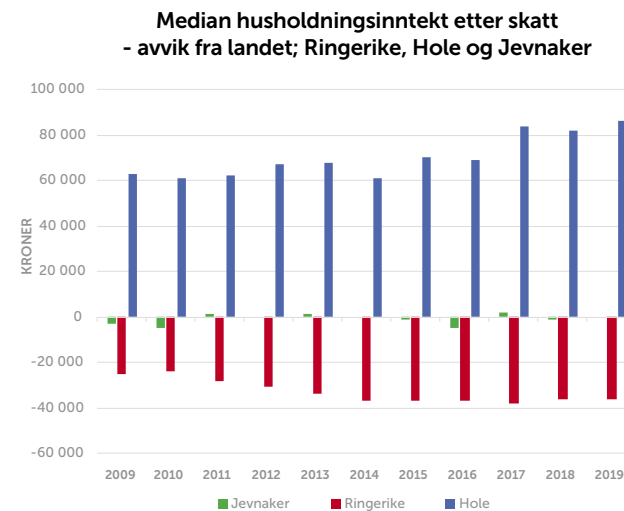

Median husholdningsinntekt

Målt gjennom median husholdningsinntekt etter skatt har privat velferd i Ringeriksregionen som i landet for øvrig hatt en meget positiv utvikling gjennom de siste 10 årene. Husholdninger på Jevnaker har i perioden hatt en husholdningsinntekt helt på linje med landet for øvrig. Mens husholdninger i Hole har hatt en noe bedre utvikling enn landet for øvrig, har husholdninger i Ringerike hatt en noe svakere utvikling.

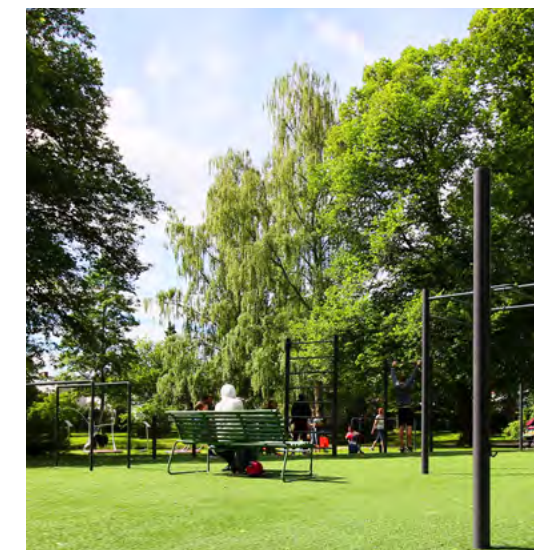
EN GJENNOMSNITTLIG HUSHOLDNING i Hole hadde i 2019 rundt 80 000 kr mer å bruke til forbruk enn gjennomsnittet for landet. En gjennomsnittlig husholdning i Ringerike har 36 000 mindre å bruke til forbruk. Husholdninger i Jevnaker har et inntektsnivå på linje med gjennomsnittet for landet. For Ringerike og Jevnaker er dette på samme nivå som året før. Hole har hatt en liten vekst målt opp mot landet for øvrig siste år.

Vi opplever en positiv utvikling i husholdningenes inntekt.

Vi ser av figuren at privat velferd målt gjennom median husholdningsinntekten har økt i hele perioden. Jevnaker følger landsgjennomsnittet, mens Hole har en noe bedre utvikling. Ringerike har en noe svakere utvikling.

Når inntektsutviklingen i så stor grad følger den nasjonale utviklingen betyr det at de nasjonale økonomiske trendene er mest førende for utviklingen av velferd i regionen.

Status for vekst

BEFOLKNING

Samlet økte befolkningen i Ringeriksregionen med 221 personer i 2020. Dette betyr at den store befolkningsveksten fortsatt lar vente på seg. Samlet vekst i regionen var på 0,48% og om lag på landsgjennomsnittet på 0,52%. Den nasjonale befolkningsveksten var imidlertid den laveste på 20 år. For regionen ligger veksten om lag 1% poeng lavere enn hva som kreves for å nå de uttalte målene om befolkningsvekst. En positiv netto innenlands innflytting til Ringerike ga det største bidraget til veksten.

RINGERIKSREGIONEN HAR VED UTGANGEN AV 2020 EN BEFOLKNING PÅ 46 533 PERSONER.

I løpet av det siste året har befolkningen samlet i regionen økt med 221 personer. Ringerike har hatt en befolkningsvekst på 194, mens Hole og Jevnaker har hatt en vekst på henholdsvis 12 og 15 personer.

Befolkningen i regionen er fordelt som følger; Ringerike 30 835, Hole 6 811 og Jevnaker 6 867. Hole har opplevd en fallende befolkningsvekst siden 2008 med en negativ

befolkningsvekst i 2019. Fjoråret kan tyde på at denne negative trenden nå har snudd.

Ringerike kommune har en målsetting om en vekst på 10 000 innbyggere innen 2043. Hole og Jevnaker har ambisjoner om en årlig befolkningsvekst på henholdsvis 2% og 1,5%. Dette vil kreve en årlig befolkningsvekst i regionen på 662 personer tilsvarende 1,5%. **En samlet befolkningsvekst på 221 personer, tilsvarende 0,48% i regionen i 2020 forteller at befolkningsutviklingen har vært lavere enn målsettingen.**

Hvorfor befolkningsvekst?

Samlet har Ringeriksregionen hatt en svak befolkningsvekst og lavt fødselsoverskudd. Konsekvensen har vært at gjennomsnittsalderen har økt og andelen yrkesaktive har gått ned i forhold til andelen eldre med omsorgsbehov. For å sikre gode levekår og høy velferd er det

viktig med en sunn balanse mellom gamle og unge, yrkesaktive og personer med omsorgsbehov. Ringeriksregionen trenger flere unge yrkesaktive som gjennom sitt arbeid, inntekt og skatt bidrar til høyere verdiskapning og forbedrede kommunale tjenester og tilbud.

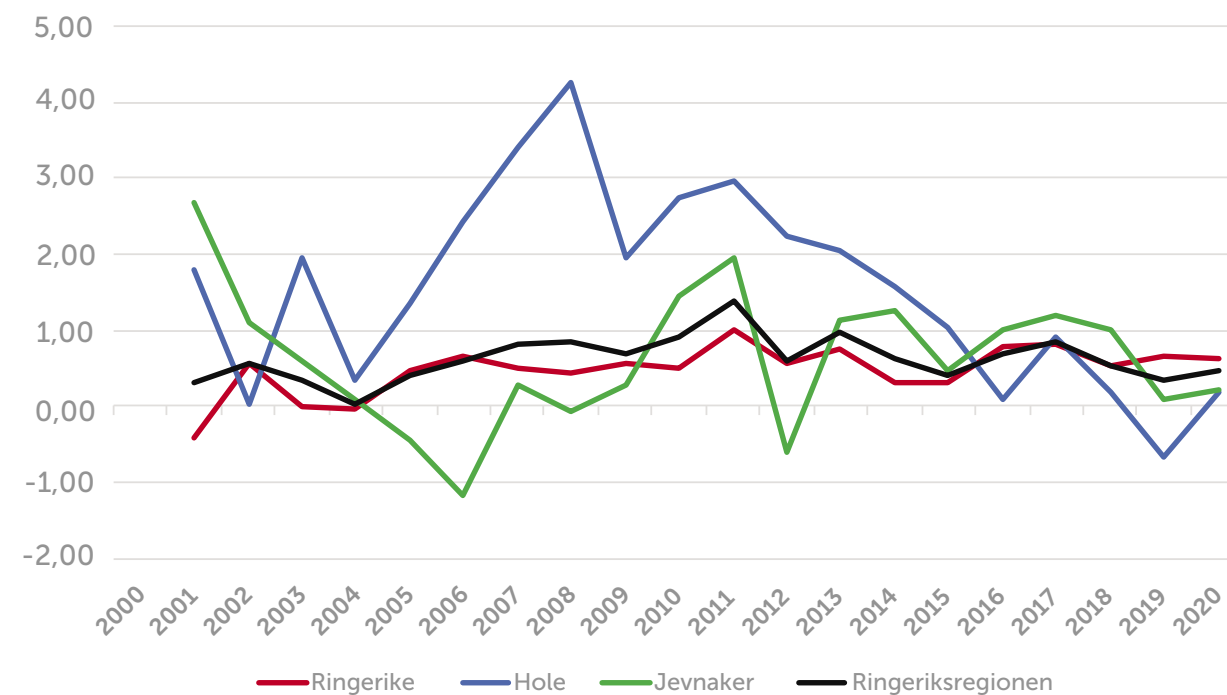
FAKTA

” Innenlands flytting til Ringerike bidrar sterkest til befolkningsvekst.

DEN SAMLEDE BEFOLKNINGSUTVIKLINGEN i regionen for 2020 kan brytes ned i følgende trekk. Ringerike har som tidligere år et negativt fødsels-overskudd, mens det i Hole og Jevnaker fødes flere personer enn antallet som dør. Samlet gir dette et negativt fødselsoverskudd på 30. Netto innvandring til kommunene var det laveste på

mange år. Befolkningsveksten i regionen siste to år skyldes hovedsakelig en positiv netto innenlands innflytting til Ringerike på 176 og 178 personer de to siste årene. Hole hadde i samme periode en negativ innenlands innflytting. Jevnaker hadde en netto innenlands innflytting på -14 i 2019 og beskjeden positiv netto innflytting i 2020.

Befolkningsendring i % pr. 4. kvartal
Ringerike, Hole, Jevnaker og Ringeriksregionen

ARBEIDSPLASSE

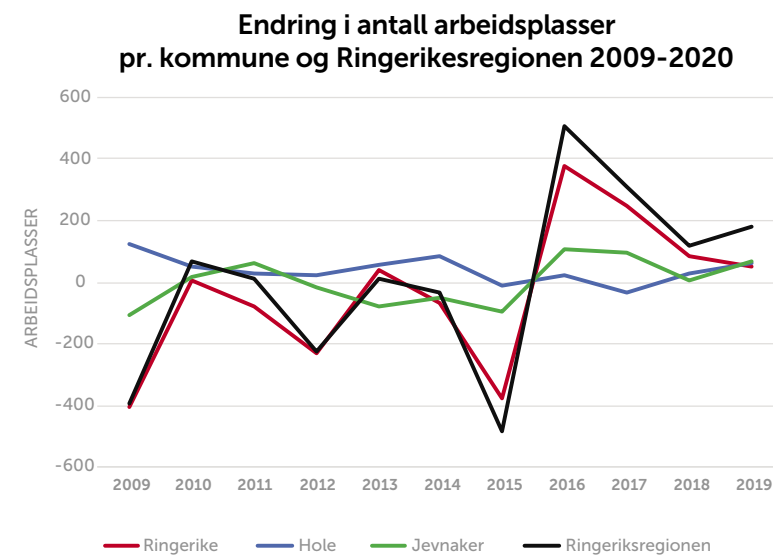
Korona har medført store utfordringer for næringslivet i Ringeriksregionen. Et samlet fall i antallet arbeidsplasser med 254 forteller at 2020 ikke ble året for den store veksten. Reduksjonen i arbeidsplasser var imidlertid ikke like stort som etter finanskrisen i 2009 eller etter oljeprisfallet i 2015. Når den tredje bølgen av korona våren 2021 velter inn over Ringeriksregionen forteller det også at vi må være forberedt på et fortsatt tap av mange arbeidsplasser.

RINGERIKSREGIONEN HAR NÅ 20 648 ARBEIDSPLASSE.

Gjennom 2020 falt antallet arbeidsplasser i regionen med 254. Reduksjonen i antallet arbeidsplasser fordeler seg med 108 i Ringerike, 70 i Hole og 77 i Jevnaker. Vi ser den samme utviklingen i de fleste andre kommuner, men dog i noe ulik grad. Hole og Jevnaker hadde en reduksjon i antallet arbeidsplasser på henholdsvis 3% og 3,5% siste år. Dette er på linje med Nittedal og Modum. Ringerike har en reduksjon i antall arbeidsplasser på rundt 0,75% og på linje med

Kongsberg med 0,5%. Oslo og Bærum har et fall i antallet arbeidsplasser med henholdsvis 2% og 1%.

Data fra regnskapstall.no dokumenterer færre konkurser i 2020 sammenlignet med året før. Dette på tross av korona. Det er grunn til å forvente at årsaken til dette er de ulike støtteordningene og tiltakene iverksatt for å skjerme utsatte bransjer. Dette kan også indikere at vi fremover vil kunne oppleve flere konkurser og fall i antallet arbeidsplasser samtidig med at støtteordningene og tiltakene opphører.

Hvorfor vekst i arbeidsplasser?

Arbeidsplasser er viktig for verdiskapingen og for å beholde og trekke til seg mennesker som ønsker å bo i kommunen. Kort vei til arbeidsplassen er også positivt for livskvaliteten og miljøet. Hva slags arbeidsplasser som finnes i kommunen påvirker også hvilke grupper mennesker som flytter til kommunen.

FAKTA

” Størst reduksjon i antallet arbeidsplasser er i Hole og Jevnaker.

ETTER NOEN GODE ÅR med positiv utvikling i antallet arbeidsplasser, opplever Jevnaker også et fall i arbeidsplasser i 2020.

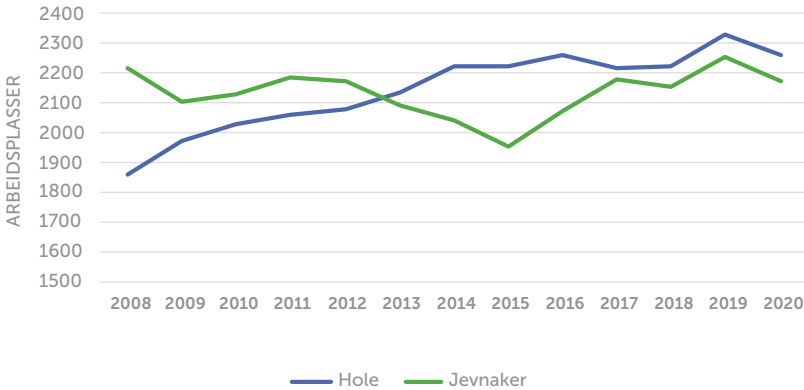
2 – 1 MÅL OM EN NY ARBEIDSPASS PR. ANDRE NYE INNBYGGER.

Næringspolitisk strategi for Ringeriksregionen – Fremover sammen, vedtatt av kommunestyrene i 2018, har som klar målsetting at det skal skapes en ny netto arbeidsplass pr. andre netto innbygger. Mottoet og slagordet for strategien har da blitt 2-1. Sammen jobbes det nå i kommunene med handlingsplan og strategier for å nå målet.

I 2020 økte antallet innbyggere i Ringeriksregionen med 221, samtidig som antall arbeidsplasser falt med 254. I henhold til målsettingen burde det vært skapt netto 110 nye arbeidsplasser i regionen. Resultatet ble en reduksjon på 254. I tråd med slagordet for strategien og i en sportslig terminologi blir det da et klart 2-0 nederlag for «Næringsstrategien i Ringeriksregionen»

Ringerike kommune har en målsetting om vekst på 10 000 nye innbyggere i kommunen innen 2043. Hole og Jevnaker har ambisjoner om årlig befolkningsvekst på henholdsvis 2% og 1,5%. For å nå dette målet

**Antall arbeidsplasser
Hole og Jevnaker 2008-2020**

krever det en årlig befolkningsvekst i regionen på 1,5% og for 2021 tilsvarer dette 697 personer.

Analyser foretatt av USN referert i Vekstbarometer for 2018 viser at befolkningsvekst i regionen, før Ringeriksbanen blir bygget, vil være avhengig av vekst i arbeidsplasser. Vekstbarometeret vil derfor de neste årene måle resultatet av vekst i arbeidsplasser sett opp mot faktisk og målsatt befolkningsvekst.

For å oppnå mål om befolkningsvekst og arbeidsplasser vil 2-1 i 2021 kreve en befolkningsvekst på 697 og en vekst i antall arbeidsplasser på 348.

” Å nå målsettingen vil kreve en vekst i arbeidsplasser på 348 i 2021.

**Næringspolitisk
strategi for
Ringeriksregionen**

Målsetting: **2 - 1**

Resultat 2020: **2 - 0**

Mål om vekst i arbeidsplasser 2021: **348**

VERDISKAPNING

Verdiskapingen pr. innbygger for Ringerike og Jevnaker har hatt en positiv utvikling gjennom 2019. Utviklingen har vært på linje med kommuner det er relevant å sammenlignes med. Hole har hatt en fallende verdiskaping siden 2015. Verdiskapingen i regionen følger en nasjonal trend. Det er derfor grunn til å anta at utviklingen mer kan forklares gjennom nasjonale forhold enn vekstimpulser fra regionalt næringsliv.

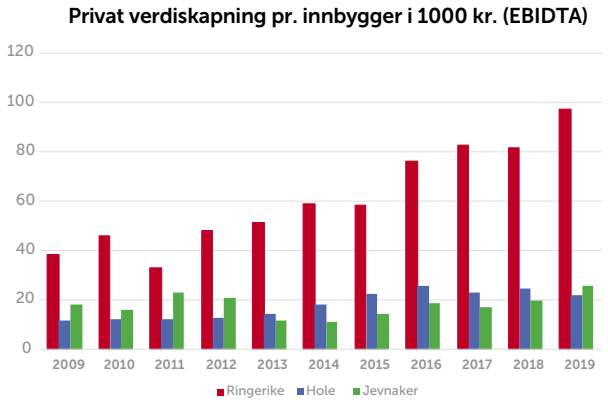
Verdiskaping er bruk av kunnskap, kapital og eller arbeid med det formål å skape økonomiske verdier. Verdiskaping er den verdiøkning et produkt eller en tjeneste får i hvert ledd av produksjonsprosessen.

Vekst i husholdningsinntektene og de kommunale frie inntektene vil kreve en høyere vekst i privat verdiskaping enn hva vi har i regionen i dag. Det er viktig å poengtere at perioden det her rapporteres på er før korona – pandemien rammet norsk økonomi.

DE LANGSIKTIGE EFFEKTENE AV KORONA-PANDEMIEN er vanskelig å anslå også for regionalt næringsliv. Gjennom de siste årene er det etablert mange

nye kunnskapsbaserte virksomheter både på Eggemoen, Hvervenmoen, Helgelandsmoen og Sollihøgda. Gjennom det siste året begynner vi også å se resultatene av mange års målrettet og strategisk arbeid for etablering av energikrevende datalagrings virksomheter på Kihlemoen og Follum. Det er stor grunn til å forvente en betydelig effekt for regionens næringsliv gjennom disse etableringene.

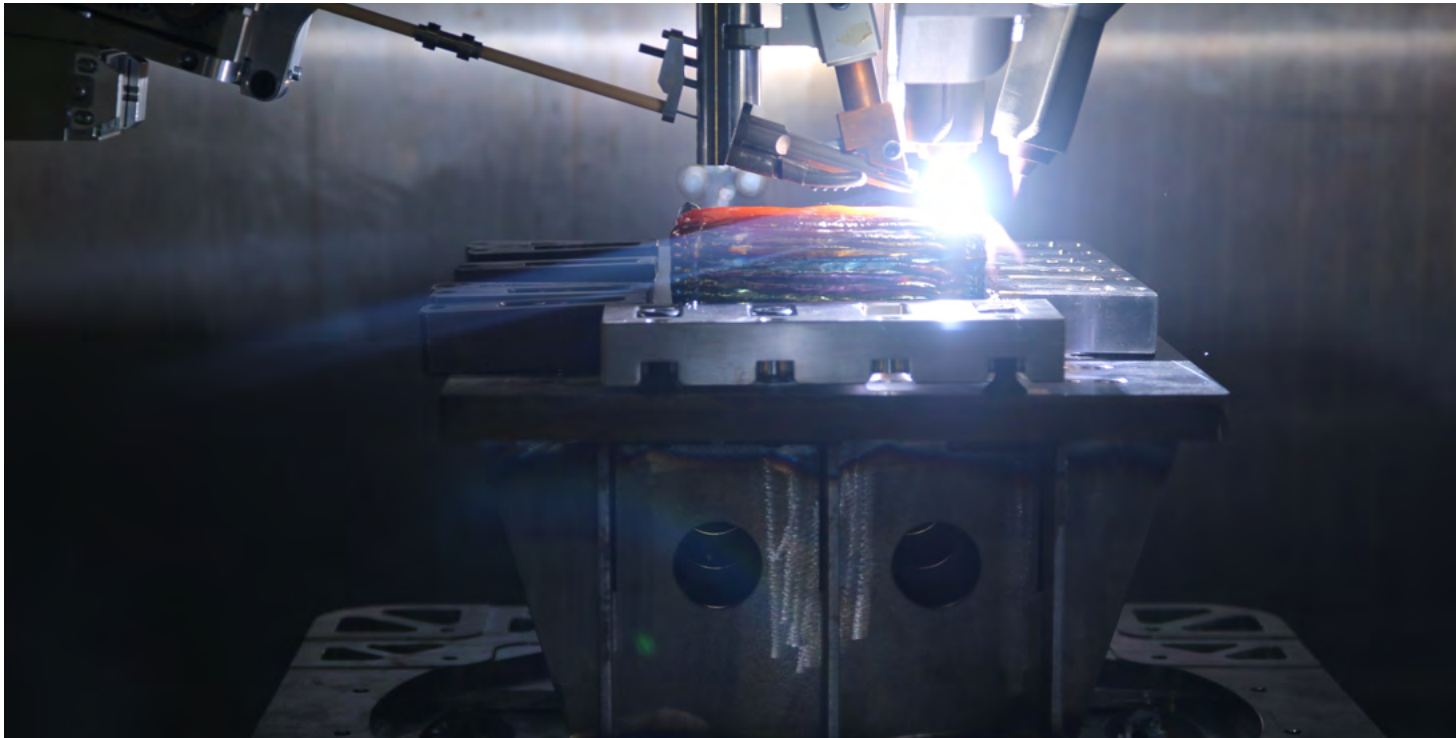
Kommuner som Drammen, Kongsberg og Lier har alle større verdiskaping pr. innbygger enn Ringerike. Ringerike og Moss har mye næringsmessig til felles, men hvor Ringerike har hatt en noe bedre utvikling gjennom de siste år.

EBIDTA: Earnings before interests, taxes, depreciations and amortizations – dvs inntjening før renter, skatt, avskrivninger og nedskrivninger.

” Vekst i husholdningsinntektene og de kommunale frie inntektene vil kreve en høyere vekst i privat verdiskaping, enn hva vi har i regionen i dag.

Hvorfor høy privat verdiskaping?

Det er den samlede verdiskapingen i privat næringsliv som danner grunnlaget for det velferden som er oppnåelig for et land eller for en region. Verdiskapingen gir grunnlag for avkastning til eiere, lønn til arbeidstakere og skatt til det offent-

lige. For en region vil det også forenklet kunne sies at det er den private verdiskaping som forteller hvor stor «kaken» blir som skal konsumeres i form av privat forbruk og offentlige tjenester og som gjennom det bidrar til privat velferd og gode levekår.

FAKTA

SYSSELSETTING

Korona har gjennom det siste året bidratt sterkt til en reduksjon i antallet sysselsatte i Ringeriksregionen på 318 personer. Reduksjonen er imidlertid noe lavere enn for kommuner som Oslo, Drammen og Kongsberg relativt sett. Vi ser også at utviklingen i sysselsettingen i stor grad følger nasjonale trender. Vi ser ikke tegn til endringer i sysselsettingen som kan tilskrives regionale forhold. Reduksjonen faller sammen med en beskjedne befolkningsvekst noe som betyr at regionen fortsatt følger en utvikling med færre sysselsatte pr. innbygger.

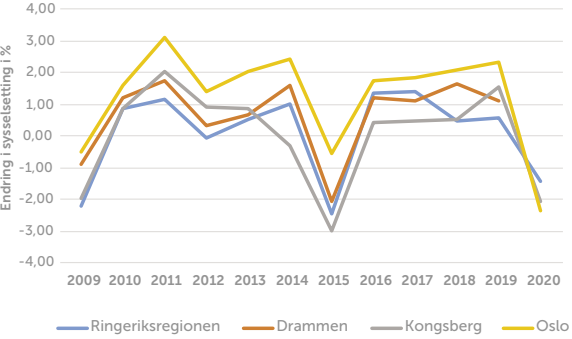
SYSSELSETTINGEN I RINGERIKSREGIONEN ER SAMLET PÅ 21 589 PERSONER.

Gjennom 2020 falt antallet sysselsatte i regionen med 318. Alle tre kommunene hadde en reduksjon i antallet sysselsatte. Størst reduksjonen i antallet sysselsatte hadde Hole med 129, etterfulgt av Ringerike med 113, mens Jevnaker har nå 76 færre sysselsatte enn hva de hadde i 2019.

Reduksjonen i antall sysselsatte faller sammen med en beskjedne befolkningsvekst i regionen på 221 personer siste år. Det er de sysselsatte som gjennom sitt arbeid, lønn og betaling av skatt som gir grunnlaget for privat og offentlig velferd i regionen.

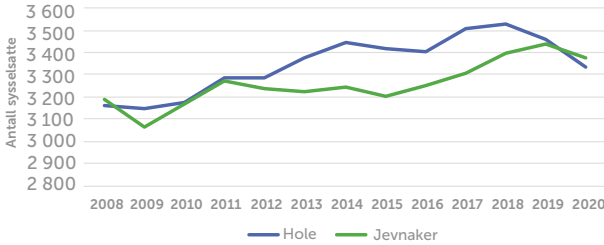
For å sikre fremtidig gode levekår og velferd i regionen er det derfor viktig å legge til rette for flere sysselsatte og at en høyere andel av befolkningen er sysselsatt.

Årlig endring i sysselsetting i %
Ringeriksregionen, Drammen, Kongsberg og Oslo

SYSSELSETTINGEN I RINGERIKSREGIONEN FØLGER NASJONALE TRENDER. Regionale forhold synes ikke å ha påvirket utviklingen gjennom de siste 10 år. Ringeriksregionen har i perioden hatt en lavere vekst i sysselsettingen i forhold til Drammen og Oslo. Kongsberg har siden 2013 hatt en noe svakere utvikling i sysselsettingen enn Ringerike. Vi ser også av figuren at reduksjonen i sysselsetting for Ringeriksregionen siste år er noe mindre enn for Kongsberg og Oslo.

Sysselsatte i Hole og Jevnaker
2008-2020

” Korona har bidratt sterkt til lavere sysselsetting i regionen.

Hvorfor høy sysselsetting?

Høy sysselsetting, dvs antallet som er i lønnet arbeid, er viktig for inntekt og muligheter for materiell velferd for innbyggerne. Høy sysselsetting er også viktig for næringslivet og produktiviteten

ved at det er rikelig tilgang til kompetent og god arbeidskraft. For kommunen gir høy sysselsetting skatteinntekter som gjennom de frie inntektene gir grunnlag for offentlig kommunal velferd.

FAKTA

Utvikling og anbefalinger siste fire år

Når vi nå presenterer det fjerde Vekstbarometeret er budskapet og formålet det samme som for de foregående rapportene. Rapportene skal bidra med relevant, etterspurt og anvendbar faktakunnskap som grunnlag for næringsmessige og politiske prioriteringer og aktiviteter i Ringeriksregionen. Ringeriksregionen skal fortsatt være et god sted å bo, jobbe og drive næringsvirksomhet. Derfor overvåker vi sentrale indikatorer for velferd og næringsutvikling og gir med det et stadig oppdatert bilde på om utviklingen går den rette vegen.

FOR HVERT ÅR GJENNOMFØRER VI også dypere analyser av et relevant tema for vekst og utvikling i regionen. Innsikten og kunnskapen som presenteres gjennom disse analysene er like relevante og aktuelle i dag som for det året rapporten ble presentert. For ikke å tape viktige perspektiver og kunnskap gir vi en her en kort oppsummering og henvisning til de foregående års rapporter.

VEKSTBAROMETER 2018:

Introduserte mål for velferd og vekst

- Median husholdningsinntekt
- Kommunale frie inntekter
- Arbeidsplasser
- Sysselsetting
- Verdiskaping
- Befolkning

Beskriver trendene og utfordringene

- Svak utvikling på sentrale områder
- Ingen befolkningsvekst uten vekst i arbeidsplasser
- Behov for flere arbeidsplasser med høyere verdiskaping
- Utfordringer med å snu næringsstrukturen
- Lav kompetanse og mulig feil strategi for å oppnå dette

VEKSTBAROMETER 2019:

Tiltak som utløser veksten i regionen

- Ta i bruk ny teknologi og forstå hvordan den påvirker transformasjonen av ulike bransjestrukturer
- Utnytt den sosiale kapitalen for å skape nye forretningsidéer og implementer disse i regionen
- Etabler partnerskap med innovative entreprenør-miljøer i Oslo og andre større byer for å utvikle ideer og fremskaffe ressurser
- Behold ideene, kunnskapen og ressursene i regionen

I større grad enn å jobbe for å trekke virksomheter til regionen må vi utvikle næringsvirksomhet selv. Dra over Sollihøgda med gode ideer og kom tilbake med gründere og investorer.

VEKSTBAROMETER 2020:

Muligheter for vekst gjennom ny teknologi, den sosiale kapitalen og det grønne skiftet

- Årets forventningsundersøkelse blant regionens næringslivsledere viser at det er digital kompetanse i regionens næringsliv.
- Mange virksomheter i Ringeriksregionen har forstått verdien av digital teknologi og har integrert denne i organisasjonen.
- Flere virksomheter satser også på digital opplæring. Felles for disse virksomhetene er at de forventer

høyere vekst i omsetning, lønnsomhet og investering.

- Regionens virksomheter har større fokus på miljø-siden i egen virksomhet fremfor fokus på mulighetene det grønne skiftet har for produktutvikling, endret etterspørsel og nye markeder.

Regionens virksomheter investerer mye i de samme teknologier som landet for øvrig.

Virksomheter i regionen hevder seg internasjonalt gjennom bruk av avansert teknologi.

Hovedutfordringer for Ringeriksregionen er i dag som for fire år siden å skape flere arbeidsplasser med høyere verdiskaping. Det vil bidra til økt innflytting og ønsket befolkningsvekst samt bedre grunnlag for privat og offentlig velferd. Vi ser få om ingen vesentlige endringer i median husholdningsinntekt eller kommunale frie inntekter som mål på privat og offentlig velferd. Veksten i arbeidsplasser og sysselsatte er moderat og gir så langt ingen tydelige regionale vekstimpulser til økt verdiskaping.

Byggingen av Ringeriksbanen og ny E-16 rykker stadig nærmere noe som vesentlig vil endre regionens forutsetninger og muligheter for ny vekst og utvikling. Det er all grunn til å forvente store endringer i regionens næringsliv de neste årene og som vil kunne gi de nødvendige vekstimpulsene.

Næringslivets forventninger til 2021

Næringslivsledere i Ringeriksregionen har samlet sett fortsatt tro på vekst i det lokale næringsliv. Lokale næringslivsledere forventer en høyere vekst i lønnsomhet og antall ansatte enn hva deres kollegaer ellers i Norge ser for seg i 2021. Siden 2018 og frem til i dag ser vi en optimismen er noe på vei ned gjennom reduserte forventninger til omsetning, lønnsomhet, investeringer, ordreserver og antall ansatte. Næringslivets forventninger gjenspeiler forventningene til eksisterende næringsliv i Ringeriksregionen. Kommunene opplever nå også stor pågang fra næringsaktører utenfor regionen, som ønsker arealer for etablering av ny virksomheter. Dette fanges ikke opp i næringslivets forventninger.

NORSK ØKONOMI HAR I LØPET AV 2020 opplevd det kraftigste økonomiske tilbakeslaget i hele etterkrigstiden. Koronapandemien medførte at betydelige deler av norsk næringsliv ble stengt ned eller fikk kraftig redusert aktivitet. Aktiviteten i økonomien har imidlertid vist en gradvis tilnærming til normalen gjennom utgangen av året. Dette ikke minst som følge av solide økonomiske virkemidler fra regjeringen. Likefullt er det fortsatt stor usikkerhet om utviklingen fremover, samtidig som mange bransjer neppe vil komme tilbake til normalen og må belage seg på helt nødvendige omstillinger.

Hele 188 næringslivsledere fra Ringerike, Hole og Jevnaker har bidratt med svar til årets forventningsundersøkelse, som ble gjennomført i 4. kvartal 2020. Svarprosenten var på rundt 30%. Undersøkelsen gir et godt bilde på hvilke forventninger næringslivslederne har for utviklingen i egen virksomhet i 2021. Det er viktig å lytte til hvilke forventninger lederne har for egen virksomhet da dette vil være førende for virksomhetens prioriteringer.

Temaene for undersøkelsen var som tidligere omsetning, lønnsomhet, investeringer, ordreserver og antall

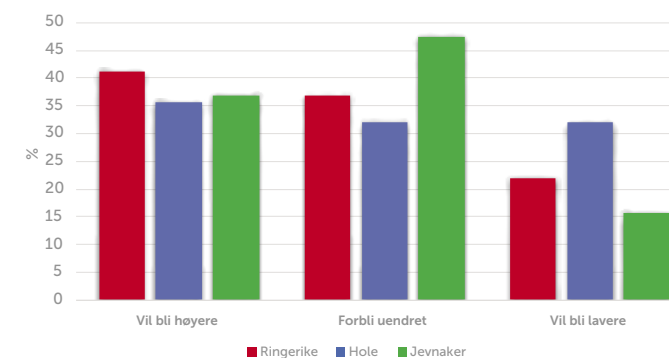
ansatte. Regionens næringslivsledere ble bedt om å vurdere om de forventet en «økning», «reduksjon» eller «ingen endring» i disse variablene. I tillegg inneholdt undersøkelsen spørsmål knyttet til hvordan koronapandemien har påvirket etterspørselen etter regionale produkter og hva virksomhetene i denne sammenhengen har foretatt seg for å opprettholde driften og lønnsomheten. Resultatene fra disse spørsmålene blir omtalt i et annet kapittel i rapporten.

For komplette resultater av undersøkelsen og oppsummering av hvilke forventninger næringslivslederne i Ringeriksregionen har for 2021, gå inn på <https://Vekstbarometer.usn.no>

Forventninger til lønnsomhet i 2021:

Rundt 40% av næringslivslederne i Ringerike, Hole og Jevnaker forventer økt lønnsomhet i 2021. Næringslivslederne i regionen fremstår nå mer samstemte i sine forventninger enn hva vi opplevde ved siste måling i 2019. Da var næringslivslederne på Jevnaker langt mer optimistiske enn sine kollegaer på Ringerike og i Hole. Vi ser at forventningene til næringslivslederne i

Forventet utvikling i lønnsomheten for virksomheter i Ringeriksregionen i 2021

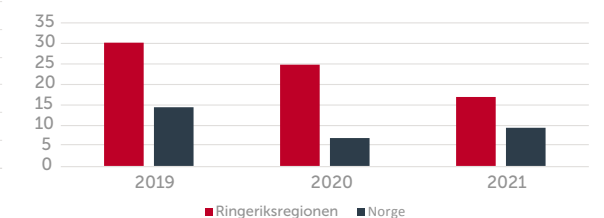

Ringerike ligger om lag på fjorårets nivå, mens optimismen på Jevnaker er redusert, tilsvarende som optimismen i Hole har økt. Her må det selvsagt bemerkes at 2020 ble et helt spesielt år. Mange næringslivsledere har opplevd betydelig reduksjon i egen aktivitet i 2020 slik at forventningene til 2021 må sees i lys av dette.

Næringslivslederne i Ringeriksregionen har gjennom de tre siste årene hatt en høyere forventning til lønnsomhet enn hva deres kollegaer ellers i Norge har hatt. Trenden er imidlertid tydelig ved at optimismen er noe på veg ned mot det nasjonale nivået. Indeksen fremkommer ved å ta differansen mellom andelen som forventer høyere lønnsomhet og de som forventer lavere lønnsomhet (netttotal).

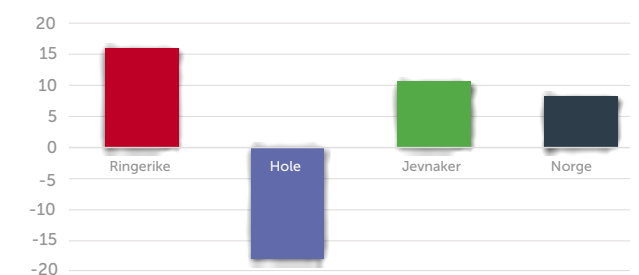
Lønnsomhetsindeks: Ringeriksregionen og Norge i 2019 - 2020

Forventninger til antallet ansatte 2021:

Det største fallet i forventninger for 2021 ser vi rundt antall ansatte og investeringer. Tilbake i 2019 var indeksen på forventet antall ansatte samlet på rundt 25 for våre tre kommuner. Hole hadde i 2020 et betydelig fall i forventningene til antall ansatte. Trenden fortsetter også for 2021 med en netto forventet reduksjon i antall ansatte. Skal vi tro næringslivslederne vil veksten i antall ansatte i vår region for 2021 komme i Ringerike og Jevnaker. Optimismen blant næringslivslederne er her høyere enn for landet for øvrig.

Ansatte indeks: Ringeriksregionen og Norge 2021

Forventninger til omsetning, investeringer og ordreserver i 2021.

Rundt halvparten av næringslivslederne forventer økt omsetning i 2021. Dette er på samme nivå som for ett år siden. Næringslivslederne i Hole er her noe mindre optimistiske enn sine kollegaer i Ringerike og på Jevnaker. I 2021 forventer 23% av næringslivslederne i regionen en vekst i investeringene. Dette er noe lavere enn forventningene til 2020 da rundt 30% forventet økte investeringer. Hele 35% av næringslivslederne forventer økte ordreserver. Her skiller Hole seg markant ut ved at kun 15% av næringslivslederne forventer økte ordreserver.

Tema for undersøkelsen

- Økonomiske forventninger
 - Omsetning
 - Lønnsomhet
 - Antall ansatte
 - Investeringer
 - Ordreserver
- Covid-19
 - Endret etterspørsel
 - Tilpasning etter Covid-19

Om undersøkelsen

- Undersøkelsen ble sendt ut til daglig leder i 639 virksomheter i kommunene Ringerike, Hole og Jevnaker i november 2020. Virksomhetene var trukket ut fra Proff Forvalt sin bedriftsdata-baser
- 188 næringslivsledere besvarte undersøkelsen, som ga en svarprosent på 30. Antall svar pr. kommune var for Ringerike 137, Hole 28 og Jevnaker 19, i tillegg til 4 respondenter som ikke lot seg lokalisere til kommune.
- Undersøkelsen ble gjennomført som en Qualtrics-survey via link på email til virksomhetene.

Forventningsindeks¹

Den økonomiske forventningsindeksen består av et enkelt gjennomsnitt av nettotall for forventet lønnsomhet, omsetning, antall ansatte, investeringer og ordreserver og er et mål for kortsiktig økonomisk utvikling.

Nettotall fremkommer ved å summere differansen mellom andelen som forventer en positiv utvikling og andelen som forventer en negativ utvikling for **omsetning, lønnsomhet, investeringer, ordreserver og antall ansatte** og deretter dele på 5.

En indeks på 100 vil gjenspeile en total positiv forventning. En indeks på – 100 vil gjenspeile en total negativ forventning. En indeks på pluss siden gjenspeiler en positiv forventning.

Nasjonal sammenlikning:

I analysen vises det til en nasjonal indeks for lønnsomhet og antall ansatte.

Data for utarbeidelse av denne indeksen er hentet fra rapporten *Forventningsundersøkelse for Norges Bank 4. kvartal 2020*, utarbeidet av Ipos, 19.11.20.

Samlet mål på forventningene

Næringslivslederne i Ringeriksregionen har samlet sett fortsatt positive forventninger til utvikling i egen virksomhet for 2021. Optimismen har imidlertid vist en fallende tendens. Variasjonen har også blitt større mellom kommunene. Næringslivslederne i Jevnaker er i år som tidligere mest optimistiske, mens næringslivslederne i Hole før første gang har vippet ned til å bli pessimistiske.

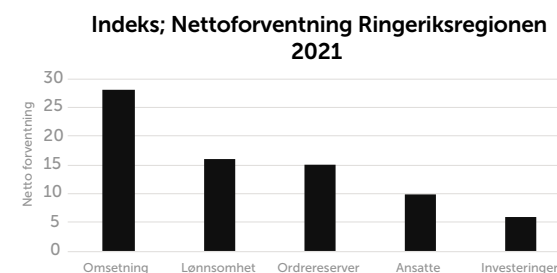
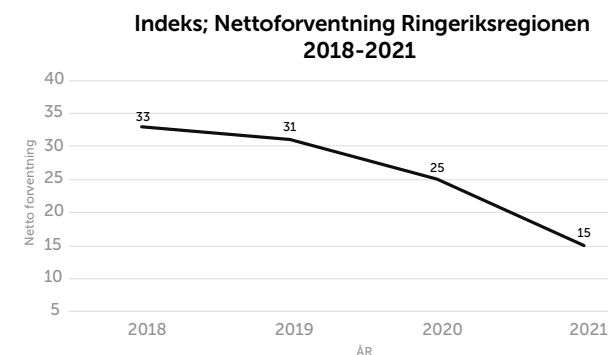
Indeksen viser samlet forventet utvikling i *omsetning, lønnsomhet, investeringer, ordreserver og antall ansatte*.

KORONA-PANDEMIEN HAR OPPLAGT SLÅTT INN

og påvirket forventningene i regionen. Næringsstrukturen i regionen forklarer også hvorfor vi nå ser større variasjoner i forventningene mellom de tre kommunene. Felles for kommunene er imidlertid en fallende trend gjennom de siste fire årene med en svakere optimisme vist gjennom indeksen. Denne har falt fra + 33 for 2018 til + 15 for 2021.

Trenden faller paradoksalt nok sammen med at det er foretatt store investeringer i prosjektering og planarbeid for Ringeriksbanen og ny E-16 fra Sandvika til Hønefoss. Med en forventet investeringsbeslutning for vei og bane knyttet til revidert statsbudsjett i mai 2021 rykker oppstarten for prosjektet stadig nærmere og fremstår som mer realistisk enn noen gang.

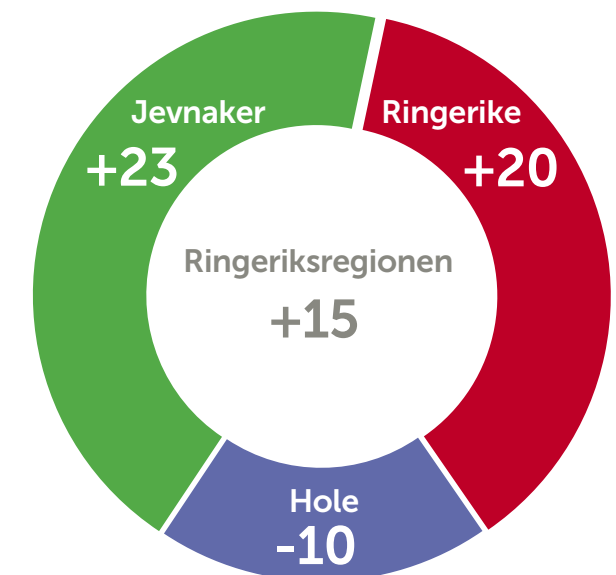
Når vi ser på nettoforventningen til 2021 er det størst optimisme knyttet til økt omsetning, lønnsomhet og ordreserver. Samtidig som det er beskjedne forventninger knyttet til flere ansatte og økte investeringer.

” Næringslivslederne i Ringerike og på Jevnaker er optimistiske. Næringslivslederne i Hole ser mer pessimistisk på forventet utvikling i 2021.

Samlet netto forventning for Ringeriksregionen er på + 15. Vi ser at optimismen er størst på Jevnaker med + 23 og Ringerike + 20.

For Hole er netto forventning negativ med – 10. Dette innebærer at næringslivslederne i Hole samlet sett er pessimistiske med tanke på utviklingen innenfor de fem områdene for indeksen.

Korona-pandemien

Store deler av norsk næringsliv ble stengt ned den 12. mars 2020 som følge av regjeringens tiltak for å begrense utbredelsen av den gryende korona-pandemien. Næringslivet i Ringerike ble som næringslivet ellers i Norge sterkt rammet. Et år etter lever vi fortsatt med betydelige tiltak som begrenser nærings- og samfunnsliv. Ringeriksregionen har et sterkt behov for å skape flere arbeidsplasser med høyere verdiskaping. Hvilke betydning har så korona-pandemien hatt og vil få for vekst og utvikling i Ringeriksregionen?

FOR Å KUNNE GI ET SVAR på dette tar vi utgangspunkt i mulighetene i vår region, men vi er også avhengig av å vende blikket ut av Ringeriksregionen. Vi er opptatt av at Ringeriksregionen også i fremtiden skal være et godt sted å bo, leve og drive næringsvirksomhet. Da må vi ha vekst i arbeidsplasser, sysselsetting, verdiskaping og en gunstig befolkningsutvikling. **Spørsmålet vil være hvilke nye trender og utviklingstrekk, nasjonalt og internasjonalt, har korona-pandemien skapt og hvilke adaptasjonsevne har næringslivet i Ringerike til å utnytte og tilpasse seg denne nye situasjonen?**

Vi har intervjuet sentrale næringslivsledere, gjennomført to spørreundersøkelser, gått igjennom relevant litteratur og gjort ulike analyser på tilgjengelige data. Dette i tillegg til at vi også i våre årlige spørreundersøkelse la inn spørsmål knyttet til kovid-19.

Hva fant vi?

Våre analyser tyder på at korona-pandemien har satt ytterligere fart i utviklingen av en grønnere og mer digitalisert økonomi. Foruten behovet for grønn og digital kunnskap vil dette kreve ytterligere kompetanse knyttet til nye forretningsmodeller og produkter.

” Ytterligere fart i utviklingen av en grønnere og mer digitalisert økonomi.

Større bedrifter lokalisert i sentrale områder viser seg å ha bedre forutsetninger og bedre evner til å takle den nødvendige omstillingen ved å jobbe annerledes og proaktivt. Virksomheter lokalisert i distrikts Norge har mindre strategisk og digital adaptasjonsevne enn virksomheter på tilsvarende størrelse lokalisert i og rundt storbyregioner.

Når det gjelder digital adaptasjonsevne viser våre analyser at virksomheter i Ringeriksregionen har mer til felles med virksomheter i Distrikts-Norge. Dette da på tross av Ringeriksregionens nære geografiske avstand til Osloregionen. Virksomheter i vår region med størst omsetningsfall som følge av korona-pandemien viser seg ikke å ha vært mer aktive med å utvikle nye produkter og tjenester eller finne nye kundegrupper.

” Mindre digital adaptasjonsevne i Ringeriksregionen.

Raskere endring mot en grønn og digital økonomi.

Distrikts-Norge og Ringeriksregionen svekker sin konkurranseevne i et tiltakende tempo.

Ingen tegn til økt innflytting til regionen, på kort sikt.

Korona-pandemien har medført økt bruk av hjemmekontor. Dette ser også ut til å bli en vedvarende trend også etter at smittevernstiltakene åpner for et større fysisk nærvær på arbeidsplassen. Vår antakelse var at økt bruk av hjemmekontor og færre dagsreiser til jobb vil

bidra til økt interesse for utflytting av Oslo til områder med rimeligere og større boenheter. Våre undersøkelser gav ikke holdt i denne antakelsen. Korona-pandemiene har ikke bidratt vesentlig til endrede bostedspreferanser eller ønske om å flytte til Ringerike, Hole eller Jevnaker.

Hva betyr dette for Ringeriksregionen?

Dette betyr at gjeldende strategi for næringsutvikling og vekst i Ringeriksregionen, faktagrunnlaget og anbefalinger gitt i tidligere Vekstbarometer rapporter står ved lag. Vår konkurransesituasjon og utfordringer med næringsutvikling blir imidlertid mer krevende. Det blir enda viktigere å jobbe med å øke kompetansen knyttet til digitalisering, innovasjon og adaptasjon knyttet til det grønne skiftet og nye forretningsmodeller.

” Mer krevende konkurransesituasjon og næringsutvikling.

For å lykkes kreves det særskilte tiltak og aktiviteter for en målrettet kompetanseutviklingen for næringslivet i regionen. Framover sammen, Næringspolitisk strategi for Ringeriksregionen og de kommunevise handlingsplanene vil stå sentralt. Etableringen av Luna, arena for næringsutvikling og vekst ved Campus Ringerike skal bli kraftsenteret i dette arbeidet.

Regionen er avhengig av en raskere økonomisk urbanisering og økt integrasjon med Oslo regionen. I påvente av positive effekter av Ringeriksbanen og ny E-16 blir det viktig å forsere all aktivitet som går på økt integrasjon med økonomiske aktører i Osloregionen og landet for øvrig. Vi er også avhengig av å lykkes med å styrke Ringeriksregionens omdømme og merkevare som en attraktiv region for næringsutvikling og vekst.

Behov for økt kompetanse knyttet til digitalisering, innovasjon og adaptasjon knyttet til nye forretningsmodeller.

Konkret handling knyttet til adaptasjon, innovasjon og entreprenørskap.

Økt økonomisk integrasjon mot Osloregionen.

Redusert omsetning i 2020

SpareBank 1 SMN sin koronaanalyse tyder på at rundt 17% av virksomhetene i Ringerike, Hole, Jevnaker, Lunner, Gran og Nittedal opplevde en sterk til moderat koronapåvirkning, målt gjennom redusert omsetning. Samlet sysselsetter disse virksomhetene hele 7 000 personer. Andelen av virksomhetene som opplevde en positiv koronaeffekt var på beskjedne 3%. Disse virksomhetene sysselsetter om lag 660 arbeidstakere.

DE FLESTE VIRKSOMHETENE som var sterkest rammet var virksomheter som er avhengig av at kundene møter fysisk opp. Eksempelvis restauranter og kafeer, hotell, fly og samferdsel, helse og kultur. Effekten kom hardt og brutalt som en konsekvens av nedstengingen av samfunnet.

Regnskapstallene er på bakgrunn av innmeldt omsetningsnedgang i virksomhetenes søknader om korona-støtte, samt regnskapstall for 2018 for alle midtnorske bedrifter.

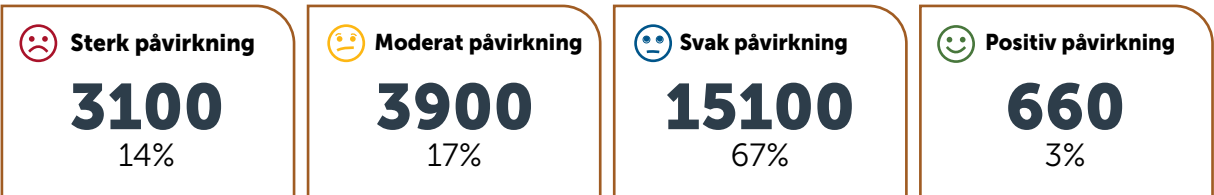
Nybo Kjøkken på Tyristrand, er eksempel på en lokal bedrift med en positiv koronaeffekt.

Antall bedrifter/ansatte og grad av koronapåvirkning for regionen

ANTALL BEDRIFTER:

ANTALL ANSATTE:

Kilde: Koronaanalyse, SpareBank1 SMN

STERKEST KORONAPÅVIRKNING med et omsetningsfall på over 7% finner vi for virksomheter innen restaurant og kafeer, hotell og overnatting

og butikkhandel med klær. Virksomheter med en positiv koronapåvirkning finner vi i bransjer som dagligvarer, strømmetjenester, teleselskaper og apotek.

Sterk påvirkning	Moderat påvirkning	Svak påvirkning	Positiv påvirkning
Restauranter og kafeer Hotell og overnatting Butikkhandel med klær Rutebiltransport Frisører og skjønnhetspleie Treningssenter Gatekjøkken Puber og uteliv Tannhelse Idrett Trafikkskoler Fornøylesparker Fysioterapi Reisebyrå Luftfart Kultur	Bilforhandlere Bensinstasjoner Skipsverft Bygg Industri Eiendomsmegling Handel/Retail Catering Produksjon av bakevarer Vaktjenester Engroshandel eks matvarer Butikkhandel eks dagligvarer Kontortjenester	Eiendom Konsulentvirksomhet Anlegg - Havbruk Shipping - Godstransport Programmeringstjenester Regnskap og bokføring Fiskeri - Bilverksted Håndverkere - Revisjon Juridisk rådgivning Reklamebyrå - Fotografer Varehandel sportsutstyr Rengjøring Vaktmestertjenester Veterinær Journalistikk PR og kommunikasjon	Dagligvare Legekontor Strømmetjenester Teleselskaper Engros/agentur matvarer Postordre helsekost Apotek

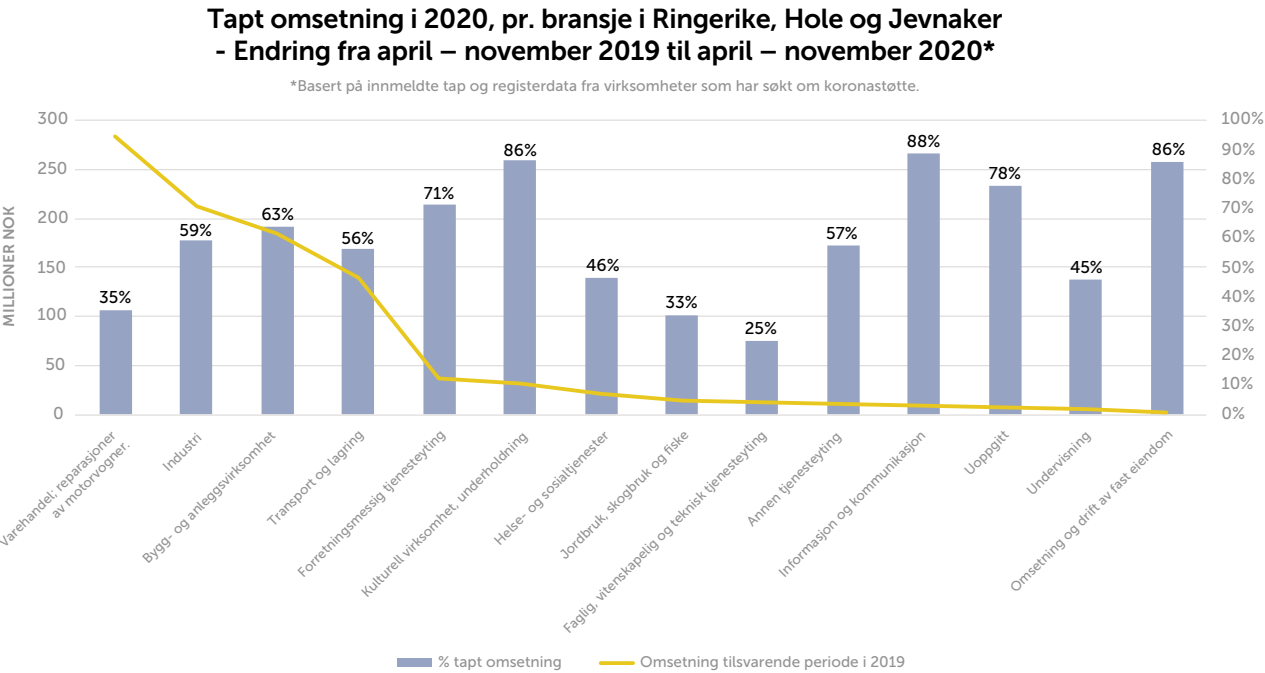
Kilde: Koronaanalyse, SpareBank1 SMN

Definisjoner: Kraftig påvirkningsgrad >7% omsetningsfall Moderat påvirkningsgrad 2,5-7% omsetningsfall Svak påvirkningsgrad 0-2,5% omsetningsfall Positiv påvirkningsgrad >0% omsetningsøkning

Basert på innmeldte tall fra virksomheter som har søkt om korona-støtte i Ringerike, Hole og Jevnaker ser vi at betydelige omsetningstap er meldt inn for de fleste bransjer.

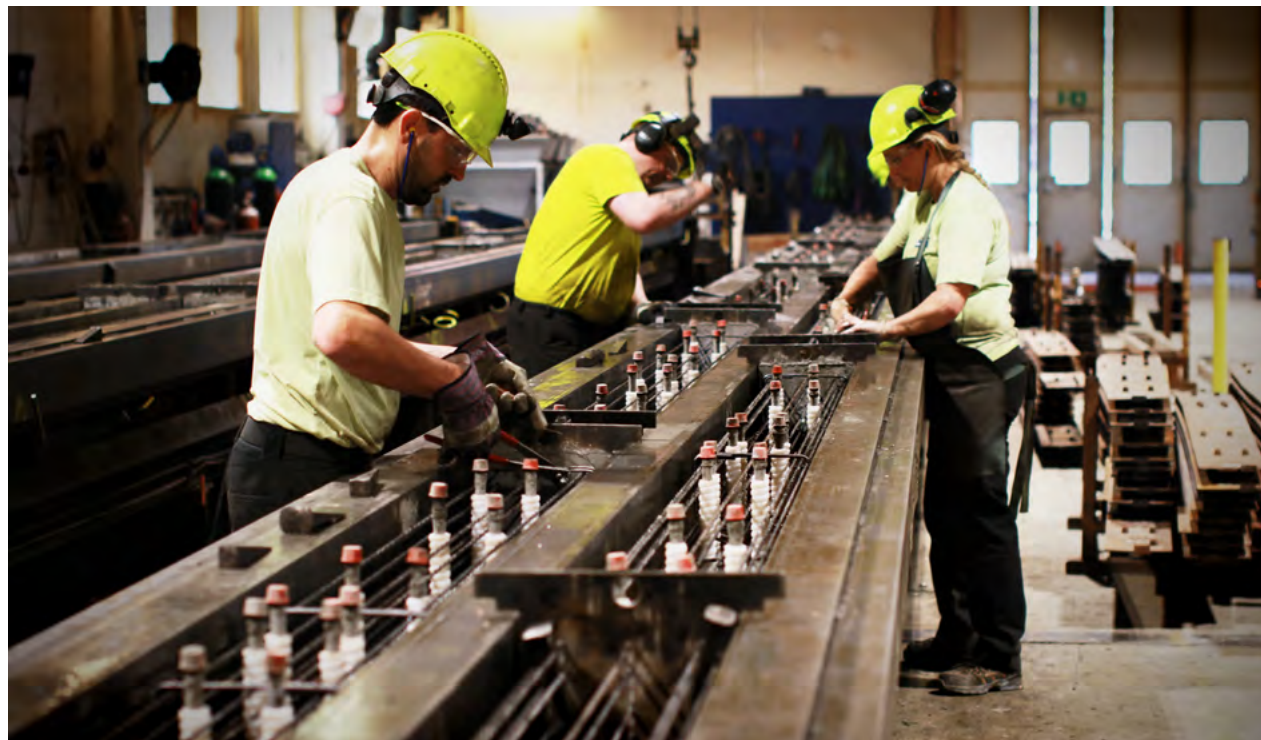
Sammenlignet med omsetningstall for tilsvarende periode i 2019 melder virksomheter innen industri og bygg og anlegg om en tapt omsetning på henholdsvis 60% og 64%. Virksomhetene i disse bransjene som

har søkt om korona-tilskudd hadde en samlet omsetning i perioden på rundt 200 mill.kr. **Størst tap i omsetning finner vi innen kulturell virksomhet med hele 82% tap i omsetning.**

Utvikling og salg av nye produkter

Forventingsundersøkelsen viser at kun seks prosent av de spurte virksomhetene oppga at de i stor grad hadde utviklet nye produkter eller tjenester etter korona-pandemien inntraff. Kundesammensetningen har endret seg for seks prosent av virksomhetene. Det er i varehandel, faglig vitenskapelig og teknisk tjenesteyting samt i kulturell virksomhet at utviklingen av nye produkter og tjenester har foregått. Analysene tyder også på at virksomheter sterkest rammet av korona-epidemien har vist minst vilje til innovasjon eller funnet nye markeder for sine produkter.

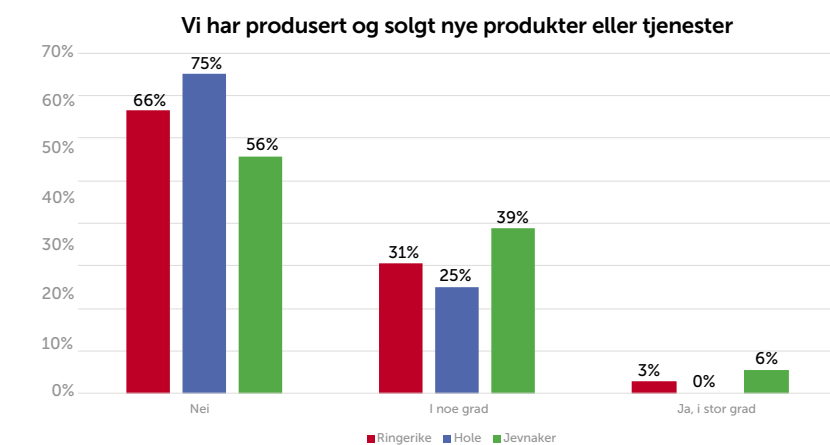
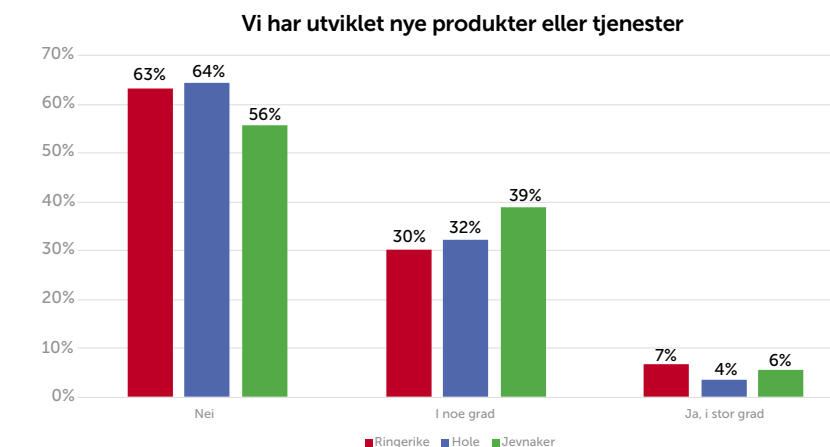

Hos Spenncon Rail på Hensmoen foregår det stadig utvikling av nye produkter som fører til utbygging, større satsning og etterhvert også behov for flere ansatte.

HISTORIEN VISER AT det er gjennom kriser forårsaket gjennom pandemier, krig eller økonomiske nedgangstider som ofte gir grunnlag for innovasjon, nyskaping og ny vekst. For mange av virksomhetene som ble rammet av nedstengingen i mars vil utfordringene være forbigående da årsaken til inntektsbortfall lå i selve nedstengingen.

Tjenester innen helsesektoren og personlig tjenesteyting vil her være eksempler. For andre virksomheter vet vi enda ikke hvilke konsekvenser korona-pandemien på lang sikt har skapt. For disse virksomhetene vil det være viktig å tenke innovativt på hvordan de kan utvikle nye produkter og tjenester som i fremtiden vil kunne sikre lønnsomhet og sikker drift.

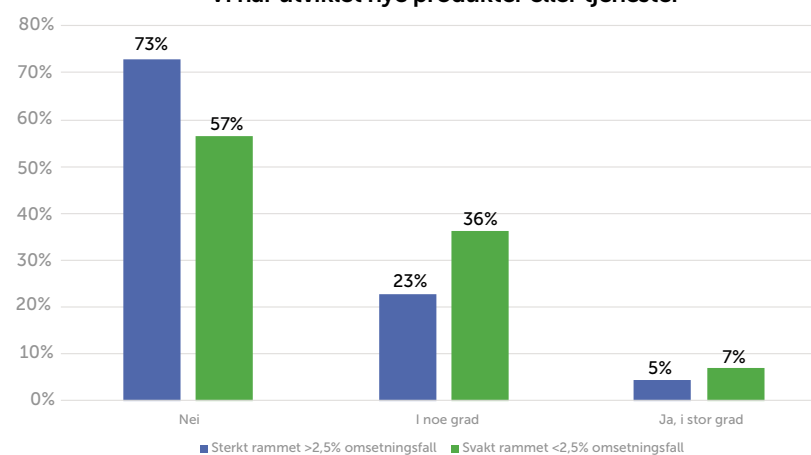
Det er rimelig å forvente at virksomheter som er sterkest rammet av korona-pandemien har størst insitament til å utvikle og produsere nye produkter. Våre analyser viser at det faktisk er virksomheter som er svakest rammet som i størst grad har utviklet og produsert nye produkter. Av virksomheter som var svakest rammet svarte 43% at de i noe grad eller i stor grad hadde utviklet nye produkter eller tjenester. Kun 28% av virksomhetene som var sterkest rammet svarte det samme. Det er ingen forskjell mellom disse gruppene av virksomheter med hensyn til hvordan kundesammensetningen har utviklet seg gjennom korona-pandemien. Dette kan tyde på at viljen til innovasjon har vært lavere i virksomheter som har vært sterkest rammet av korona-pandemien.

Figurene viser små forskjeller mellom kommunene med hensyn til utvikling av nye produkter. Det ser imidlertid ut til at virksomheter i Jevnaker har vært noe flinkere til å produsere og selge nye produkter under korona-pandemien.

” Lavere innovasjon i virksomheter sterkest rammet av korona-pandemien.

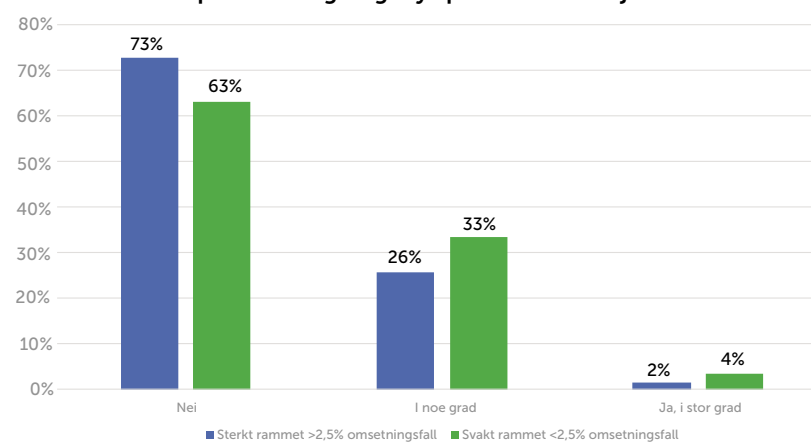
Vi har utviklet nye produkter eller tjenester

I gruppen av virksomheter, sterkt rammet befinner virksomheter som har hatt et fall i omsetningen på 2,5 % og mer.

I gruppen virksomheter som er svakt rammet har vi virksomheter som har opplevd et fall i omsetning på 2,5% og mindre eller en vekst i omsetningen. Her har vi brukt samme inndeling som kapittelet om redusert omsetning.

Vi har produsert og solgt nye produkter eller tjenester

Utfordringer og muligheter for vekst og utvikling i Ringeriksregionen

Lite tyder på at korona-pandemien vil gi ekstra vekstimpulser til Ringeriks-regionen. Våre undersøkelser tyder på ingen økt innflytting på kort sikt. Gjennom pandemien har vi erfart at fysisk nærhet ikke trenger å være avgjørende for en god dialog og godt samarbeid. Her kunne vi forvente at virksomheter i Ringeriksregionen kunne utnytte dette til å knytte seg tettere opp mot digitale økosystem, entreprenører og inkubatorer ellers i landet. Våre undersøkelser viser at virksomheter i regionen i mindre grad enn virksomheter i større byer evner å utnytte disse mulighetene.

VÅR HYPOTESE OM ØKT BRUK AV HJEMMEKONTOR

med tilhørende redusert dagpendling ville gi økt interesse for innflytting til Ringeriksregionen, med tilhørende befolkningsvekst, ble forkastet gjennom våre undersøkelser. Vi fant heller ikke belegg for å konkludere med at virksomheter i Ringeriksregionen kan forsere den økonomiske integreringen med Oslo-regionen og øvrige økosystem ved å utnytte de digitale mulighetene. Dette fordi den digitale og strategiske adaptasjonsevnen er relativt lavere i vår region enn i storbyregioner. Med samme begrunnelse ser vi også at regionens næringsliv har store utfordringer med å utnytte mulighetene for økt entreprenørskap gjennom

digital samhandling med entreprenører og inkubatorer ellers i landet.

Figuren viser at samtlige tre hypoteser ble forkastet. Våre undersøkelser viser imidlertid at korona-pandemien har gitt nye muligheter for virksomheter i regionen til å knytte til seg talentfulle og høyt kompetente medarbeider.

	TEMA	HYPOTESE	BETYDNING FOR REGIONEN	
1	Befolkningsvekst	Varig økt bruk av hjemmekontor	Økt attraktivitet for regionen i boligmarkedet.	✗
2	Strategisk og digital adaptasjonsevne i virksomheter	Regionen og Distrikts-Norge kan fylle det digitale gapet med storbybedrifter.	Bedrifter i regionen og i Distrikts-Norge kan vokse fortere, bli en del av et digitalt økosystem	✗
3	Entreprenørskap	Entreprenører er mindre avhengig av fysisk nærhet til inkubatorer.	Regionen kan jobbe med ulike entreprenører og inkubatorer i hele landet.	✗
4	Talenter og arbeidsstyrke	Høy og varig arbeidsledighet i noen bransjer.	Lettere tilgang til talenter. Økt entreprenørskap.	✓

Ingen økt innflytting på kort sikt

Korona-pandemien har medført at flere jobber fra hjemmekontor. Våre undersøkelser viser at mange vil fortsette med dette og opplever det som positivt. Rundt 25% av de spurte i vår undersøkelse oppga at de vurderte det som sannsynlig å flytte til en kommune utenfor Oslo og Bærum. Av disse svarte 40% at muligheten for hjemmekontor har betydning for valget om flytting. Svært få oppga Ringerike, Hole og Jevnaker som aktuelle kommuner å flytte til.

HELE 60 % SVARTE AT DE HADDE EN GOD OPPLEVELSE av å jobbe på hjemmekontor under korona nedstengingen og at de vurderte det som sannsynlig å fortsette med dette også i fremtiden.

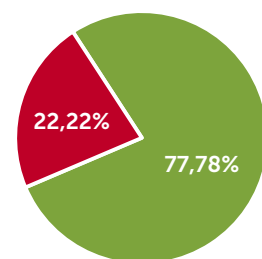
Når om lag en av fire personer vurderer å flytte til en kommune utenfor Oslo og Bærum er det naturligvis interessant å finne ut hvor attraktiv Ringeriksregionen fremstår.

Ringeriksregionen ble vurdert å ha lav bostedsattraktivitet på linje med Moss og Nittedal, men bedre enn

Lunner og Gran. Drammen, Asker og Lier framsto med den høyeste bostedsattraktiviteten og også som mest aktuelle å flytte til.

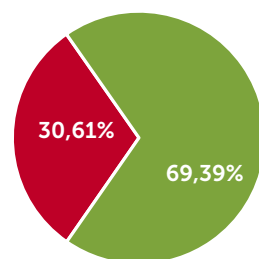
Ut ifra dette kan vi klart konkludere med at korona-pandemien ikke har medført at økt bruk av hjemmekontor har vil kunne bidra til større innflytting til Ringeriksregionen. Muligheten for flytte inn i en større boenhet, til en lavere kostnad og i et mer landlig område ser derfor ikke ut til å trekke flere innflyttere til Ringeriksregionen.

Forventet sannsynlighet å jobbe hjemmefra etter covid-19

■ Middels-høy sannsynlighet
■ Lav-ganske lav sannsynlighet

Vilje til å flytte fra Oslo eller Bærum

■ Lav-ganske lav sannsynlighet
■ Middels-høy sannsynlighet

Figuren viser at tre av fire personer vurderer det som sannsynlig å jobbe hjemmefra etter korona-pandemien. Rundt en av tre personer vurderer det som sannsynlig å flytte ut av Oslo eller Bærum. Imidlertid er det svært få av disse som vurderer kommuner i vår region som aktuelle å flytte til.

” Mer bruk av hjemmekontor bidrar ikke til økt innflytting til Ringeriksregionen.

Om undersøkelsen

396 personer bosatt i Oslo, Asker og Bærum samt omkringliggende kommuner har svar på spørsmål knyttet til:

- Opplevelsen av hjemmekontor under og etter gjenåpningen i mai.
- Betydningen av hjemmekontor for valg av flytting til en annen kommune.

- Sannsynligheten for å flytte til kommuner utenfor Oslo og Bærum.
- Vurdering av bostedsattraktiviteten til ulike kommuner.

Et flertall av de som har svart har bakgrunn i administrative akademiske yrker. Undersøkelsen ble gjennomført i september 2020.

Strategisk og digital adapsjon og forsyningskjederobusthet

Korona har satt større fart på digitaliseringen og det grønne skiftet. Det betyr at mulighetene for vekst og utvikling for eksisterende og nye virksomheter i Ringeriksregionen ligger i evnen og viljen til gripe mulighetene som følger av digitaliseringen og det grønne skiftet. Den strategiske og digitale adapsjons-evnen gjenspeiler hvor godt rustet virksomhetene er for å utnytte digitale nettverk til å jobbe med innovasjon, skaffe nye kunder og utvikle nye prosesser. Virksomheter i vår region har mye å hente på å utvikle denne kompetansen.

VÅR HYPOTESE VAR at erfaringene fra korona med mindre fysisk samhandling og mer bruk av digitale samhandlingsplattformer ville gi næringslivet i vår region en mulighet til å forsterke integrasjonen med ulike digitale økosystem. Våre undersøkelser tyder imidlertid på at virksomheter i større byer har en større utbygd digital adapsjonsevne som gjør at deres fortrinn og forsprang knyttet til innovasjon og entreprenørskap vil øke ytterligere.

Når vi i det følgende beskriver resultatene fra vår undersøkelser gjengir vi også spørsmålene stilt til virksomhetene. Dette konkret for å trekke frem de aktivitetene og rutinene som må på plass for å utvikle en høy strategiske og digital adapsjonsevnen. Vi har også sett på forsyningskjederobustheten og hvordan næringslivslederne gjennom korona tiden har opplevd støtte fra lokale myndigheter og banker.

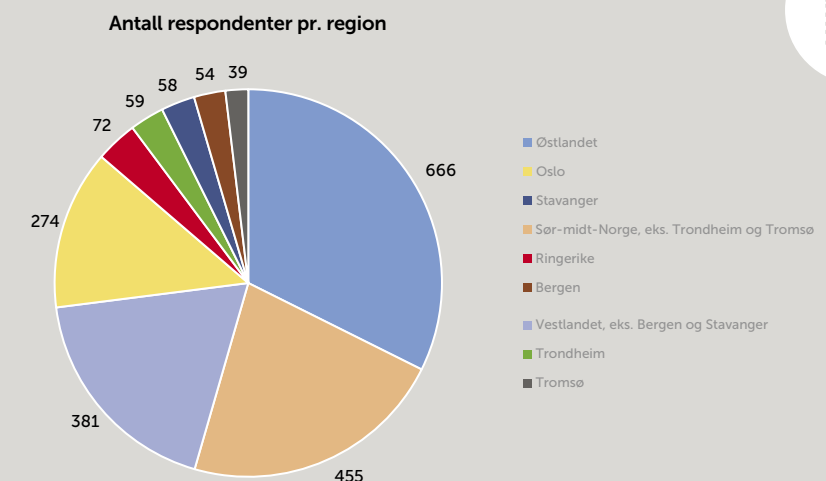
” Å utvikle den strategiske og digitale adapsjonsevnen blir et viktig strategisk grep for næringsutviklingen i Ringeriksregionen.

Om undersøkelsen

2 100 næringslivsledere fra hele landet svarte på spørsmål knyttet til å kartlegge:

- Digital adapsjon
- Strategisk adapsjon
- Forsyningskjederobusthet
- Opplevd støtte fra myndigheter
- Opplevd støtte fra lokale banker

Undersøkelsen ble gjennomført i oktober 2020. Fra Ringeriksregionen deltok 72 næringslivsledere i undersøkelsen.

Strategisk og digital adapsjon:

Gjenspeiler hvordan virksomheter utnytter digitale nettverk og data for å skaffe nye kunder, jobbe med innovasjon og utvikle nye prosesser.

DIGITAL ADAPSJONSEVNE

Virksomheter lokalisert i større byer har høyere digital adaptasjonsevne enn virksomheter lokalisert i Distrikts-Norge. Dette betyr at de f.eks. er flinkere til å ta i bruk nye digitale forretningsmodeller i kommunikasjon med kundene, men også at de i større grad har vurdert å erstatte fysiske møter med digitale løsninger. Virksomheter i Ringeriks-regionen har en digital tilpasningsevne på linje med virksomheter i Distrikts-Norge. Det er imidlertid mindre forskjeller mellom by og land når det gjelder kundefokus som f.eks. knyttes til om de har vurdert nye måter å levere produktene til kundene.

DIGITAL ADAPSJON

TALENTLEDELSE OG ADAPSJON

- Har dere vurdert økt bruk av fjernarbeid eller bruk av hjemmekontor for deres ansatte i tiden fremover?
- Har dere revidert retningslinjene for bruk av fjernarbeid og hjemmekontor for deres ansatte?
- Har dere vurdert områder i virksomheten hvor bemanningen kan være kritisk?
- Har dere identifisert områder i virksomheten med ledig kapasitet og utarbeidet en plan for å utnytte denne kapasiteten?

KUNDEFOKUS

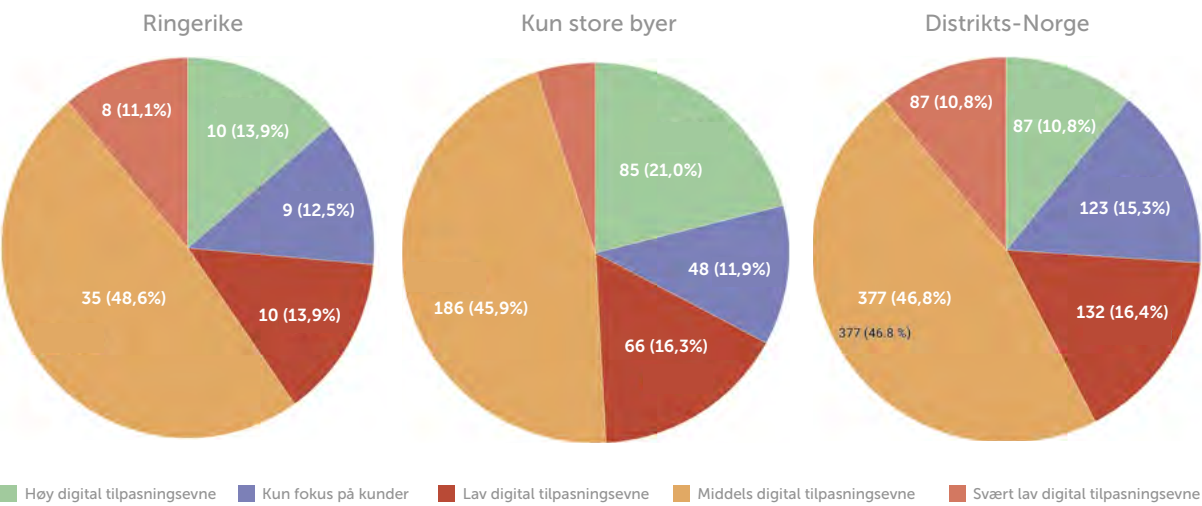
- Har dere vurdert nye måter å levere produktet til kunden og motta betaling?
- Har dere informert deres kunder om hvordan covid-19 har påvirket egen virksomhet?
- Har dere etablert rutiner som fanger opp bekymringer og spørsmål fra kunder knyttet til covid-19?

DIGITAL ADAPSJON

- Har dere vurdert økt bruk av digitale forretningsmodeller i kommunikasjonen med eksisterende kunder?
- Har dere vurdert digitale forretningsmodeller for å nå nye kundegrupper med nye produkter?
- Har dere justert betalingsrutinene med kunder og leverandører, f.eks. frister, betalingsmetoder eller beløp?
- Har dere vurdert nye måter å levere produktet til kunden og motta betaling?
- I dialog med kunder har dere vurdert å erstatte fysiske møter med digitale løsninger?

” Virksomheter i Ringeriksregionen har en digital tilpasningsevne på linje med virksomheter i Distrikts-Norge.

Digital adaptasjonsevne er vesentlig bedre for virksomheter lokalisert i storbyer

STRATEGISK ADAPSJONSEVNE

Virksomheter i Ringeriksregionen og Distrikts-Norge har gjennomgående lavere strategisk adaptasjonsevne enn virksomheter i storbyer. Som eksempel har de i mindre grad planer for alternative underleveranser i tilfelle brudd i forsyningskjeden. Virksomheter i regionen vurderer imidlertid i større grad å ha systematisert relevant informasjon knyttet til covid-19.

STRATEGISK ADAPSJON

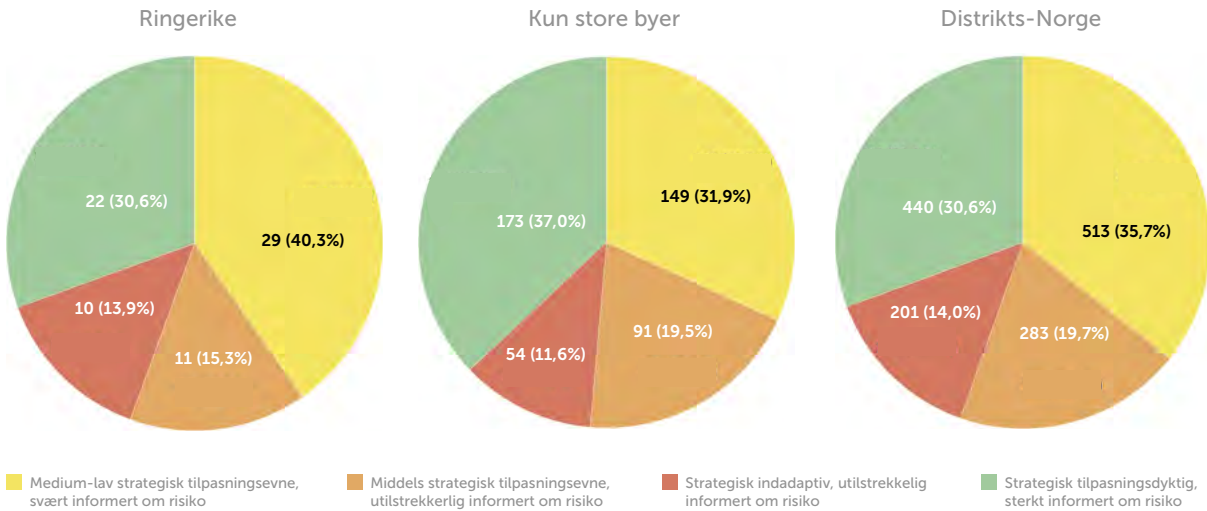
RISIKO-OPPFATTELSESEVNE

- Har virksomheten tilstrekkelig informasjon om hvilke tiltak som er gjennomført for å dempe eventuelle negative effekter?
- Har dere systematisert innhenting og distribusjon av relevant informasjon knyttet til covid-19?

STRATEGISK OG FINANSIELL ADAPSJON

- Har dere gjort opp finansiell status og utarbeidet nye økonomiske prognoser?
- Har virksomheten tilstrekkelig informasjon for å bestemme hvilken effekt covid-19 har hatt på egen organisasjon?
- Er oppfølgingen av virksomhetens strategi endret som følge av covid-19?
- Har dere en plan for alternative underleveranser i tilfelle brudd på forsyningskjeden?

Virksomheter i Ringeriksregionen og Distrikts-Norge har gjennomgående lavere adaptasjonsevne

ROBUSTHET I FORSYNINGSKJEDER

Virksomheter i Ringeriksregionen har i likhet med virksomheter i Distrikts-Norge en høyere kompetanse for tilpasninger i forsyningskjeden enn virksomheter i store byer. Denne høye forsyningskjede adaptasjonen forklares av at informasjon knyttet til leveringsevnen til underleverandører og mulige brudd i forsyningskjeden representerer en gammel kompetanse. Dette i motsetning til strategisk og digital adaptasjonsevne som i større grad krever ny kunnskap og kompetanse.

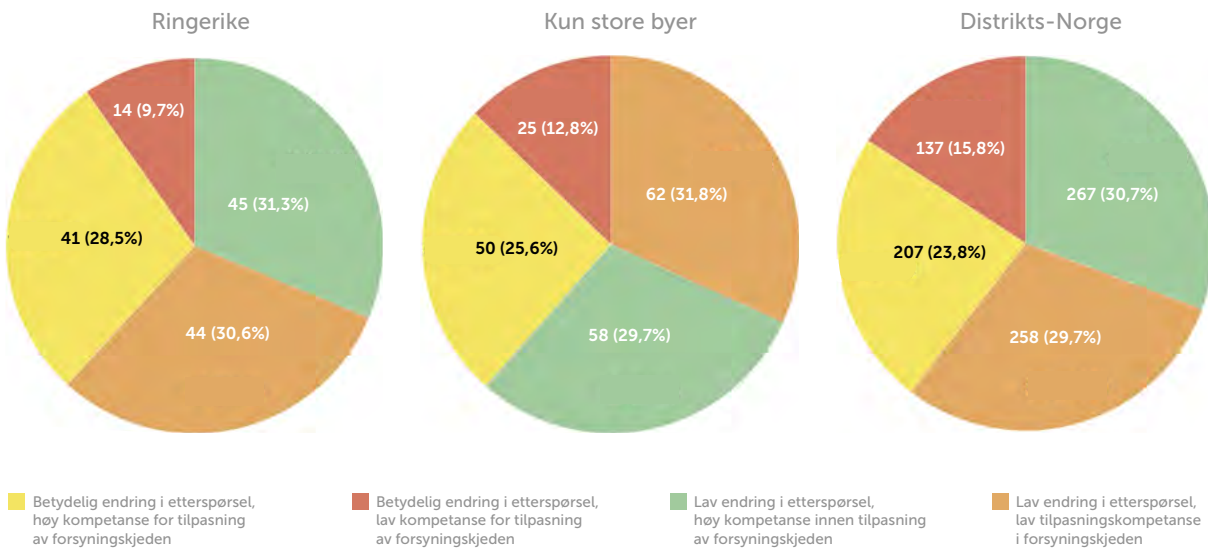
ENDRING I ETTERSPØRSEL OG KUNDEADFERD

- Har etterspørselen etter deres produkter gått ned i tiden etter covid-19?
- Har etterspørselen etter deres produkter gått opp i tiden etter covid-19?
- Har dere jobbet med løsninger som i større grad dekker endrede behov hos kundene som følge av covid-19?

FORSYNINGSKJEDE OVERVÅKNING

- Overvåker eller følger dere med på mulige forstyrrelser eller brudd (distrupsjon) i forsyningskjeden til bedriften?
- Har dere tilgang til informasjon knyttet til leveringsevnen til underleverandører?

Liten forskjell i forsyningskjede adaptasjon på tvers av bedrifter i distriktet og storbyer

OPPLEVD STØTTE FRA MYNDIGHETER OG BANKER

Det er liten om ingen forskjell på hvordan virksomheter i Ringeriksregionen og landet for øvrig har opplevd støtte fra lokale myndigheter i forbindelse med korona-pandemien. Vi ser imidlertid at virksomheter i Ringeriksregionen i større grad opplever å ha fått tilstrekkelig støtte fra lokale banker gjennom korona-pandemien. Rundt 30% av næringslivslederne fra

Ringeriksregionen opplevde å ha fått tilstrekkelig støtte fra lokale banker under korona-pandemien. Dette samme mønsteret ser vi ellers i Distrikts-Norge. Dette leder til en antakelse om at virksomheter i Distrikts-Norge har en tettere og bedre støtte fra sine banker enn hva virksomheter i store byer opplever.

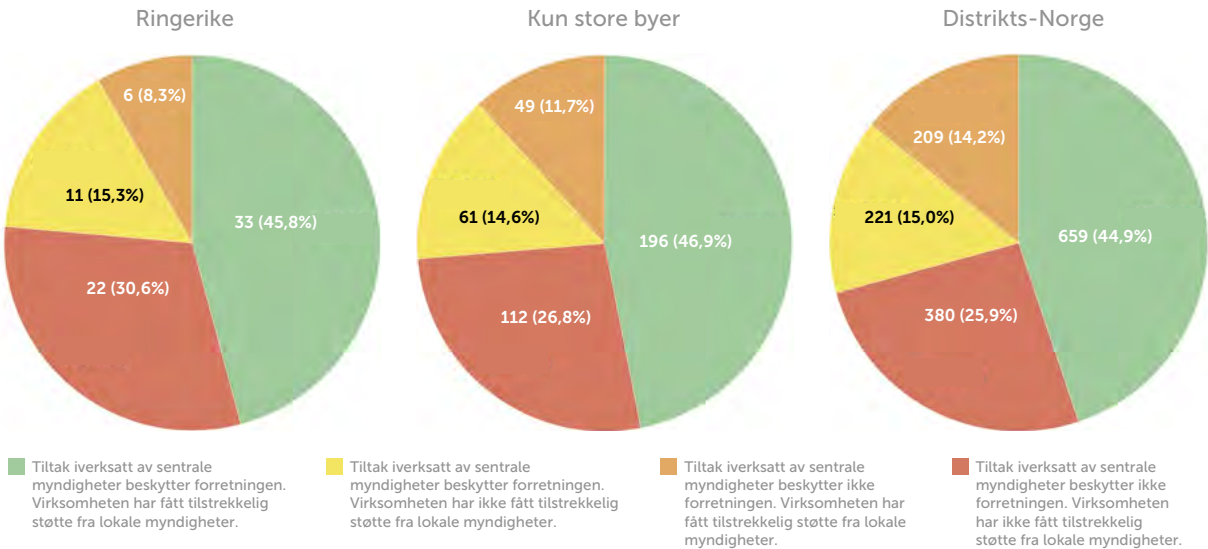
” Virksomheter i Ringeriksregionen opplever i større grad tilstrekkelig støtte fra lokale banker.

TILSTREKKELIG STØTTE FRA LOKALE MYNDIGHETER OG BANKER

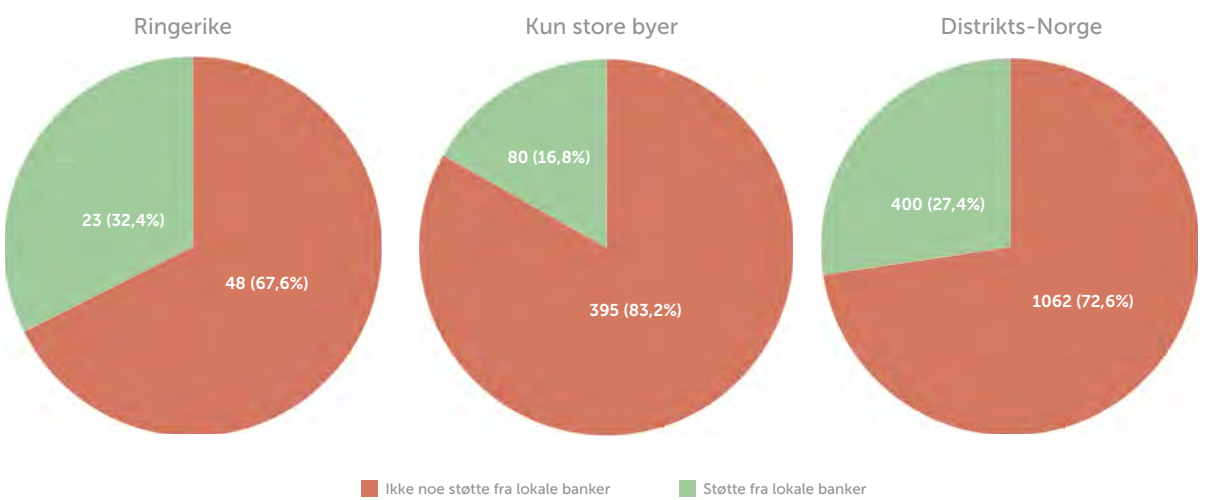
- Opplever du at tiltak iverksatt av sentrale myndigheter reduserer risikoen for mulige forstyrrelser eller brudd (distrupsjon) i bransjen eller i virksomheten?
- Opplever du at din virksomhet har fått tilstrekkelig støtte fra lokale myndigheter?
- Opplever du at din virksomhet har fått tilstrekkelig støtte fra lokale banker?

Støtte fra lokale myndigheter

Bedre kundeforhold og for lokale banker

Entreprenørskap

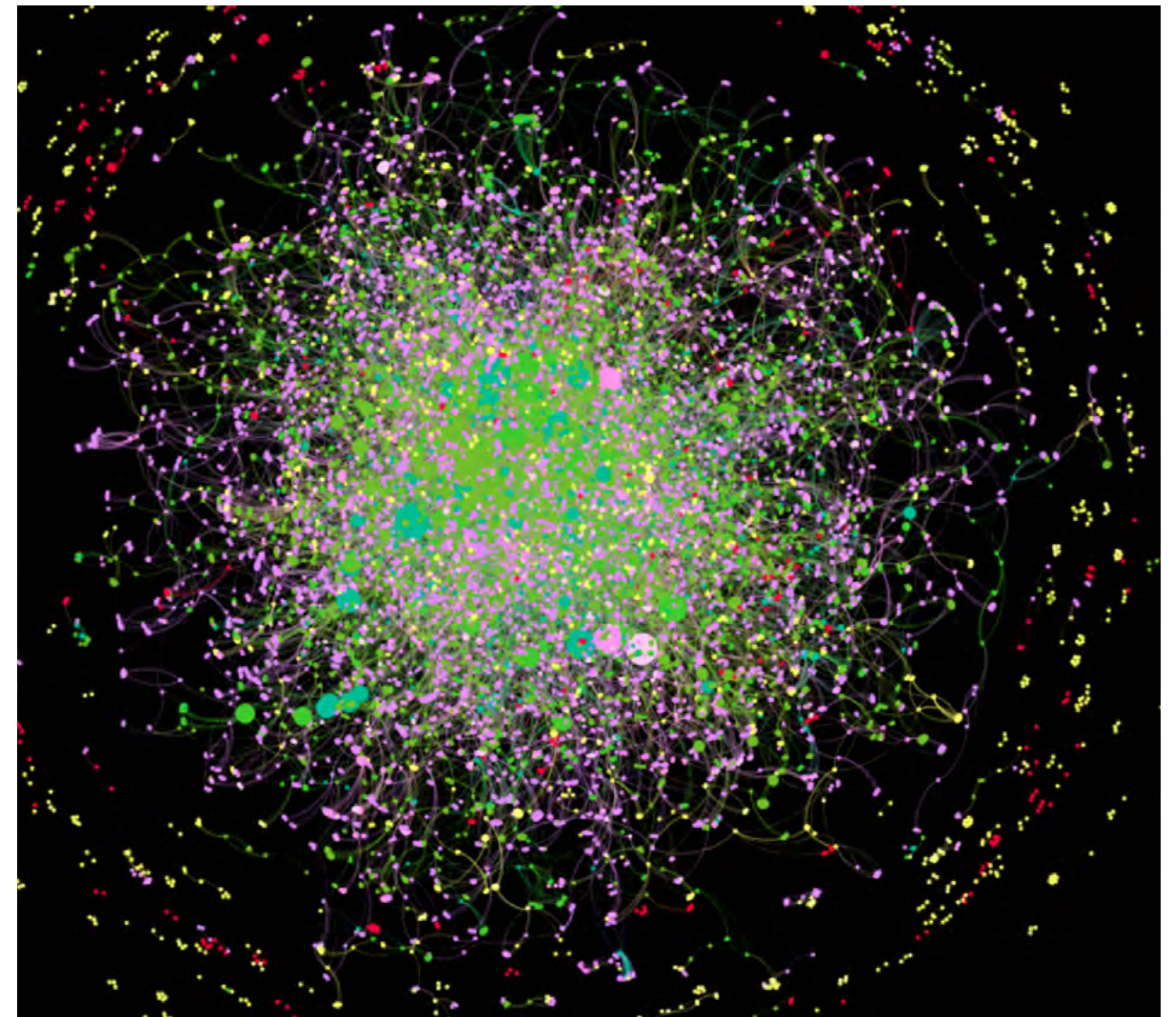
Proessen med å gå fra en idé til å etablere og eller utvikle en ny virksomhet krever entreprenørskap. Korona-pandemien har ikke gitt Ringeriksregionen økt fortrinn knyttet til entreprenørskap. Fremtidig entreprenørskap krever en tiltakende kompetanse knyttet til digital og strategisk adaptasjon.

FELLES FOR MANGE STERKT VOKSENDE VIRKSOMHETER er at de er en del av et hyperconnected og høyt digitalisert forretningsmiljø. Å inngå i et slik økosystem samt evne å anvende store mengder data generert gjennom økosystemet til forretningsutvikling, gir muligheter for betydelig vekst og lønnsomhet. Våre undersøkelser av digital og strategisk adaptasjon avdekket betydelige forskjeller mellom virksomheter lokalisert i store byer i Norge og virksomheter lokalisert

i Distrikts-Norge. Her så vi også at denne kompetansen er lavere i virksomheter i vår region sammenlignet med virksomheter i Oslo og større byer.

Fortsatt mangler mange små og store virksomheter i vår region relevant kunnskap, plattformer og implementerings-evne for å koble seg til den digitale verden. Gode kompetansehevende tiltak rettet mot lokale virksomheter blir viktig for å styrke entreprenørskapet i regionen.

” Virksomheter i regionen må koble seg til digitale økosystem av virksomheter og grundere for å styrke samarbeidet, innovasjon og verdiskaping.

Figuren viser et nettverkskart over et økosystem over virksomheter i Oslo og Viken. Hver node representerer en virksomhet hvor størrelsen på noden gjenspeiler omsetning. Plasseringen i kartet gjenspeiler grad av integrasjonen. Trådene mellom gjenspeiler nettverkskontaktene. Figuren synliggjør hvordan de største virksomhetene er sammenflettet

i et godt utbygde nettverk. De røde nodene representerer virksomheter fra Ringeriksregionen. Felles for de fleste virksomhetene fra Ringeriks-regionen er at de er perifere og har få tråder til andre virksomheter i nettverket. Lav grad av integrasjon gir større utfordringer med entreprenørskap.

Talenter og arbeidsstyrke

Korona-pandemien har gitt økt mobilitet av talenter og kompetanse. For virksomheter i regionen blir det viktig å utnytte dette ved å knytte til seg talenter og kompetent arbeidskraft for å styrke sin innovasjon og entreprenørskap.

SENTRALE NÆRINGSLEDERE I REGIONEN

opplyser i våre dybdeintervjuer at korona-pandemien har gitt virksomheter i regionen nye muligheter til å knytte til seg talentfulle og høyt kompetente medarbeidere. Mange større nasjonale selskaper har satt internship og rekruttering av nyutdannede på vent, noe som gir større muligheter til å sikre seg yngre nyutdannede talenter. Samtidig opplevde lokale selskaper at medarbeidere i permisjon fikk gode tilbud fra andre selskaper og sluttet.

Byggenæringen og IT bransjen var offensive med å rekruttere dyktige medarbeidere i denne perioden. Erfaringen forteller at korona-pandemien har gitt økt mobilitet av talenter og kompetanse og at lokale virksomheter kan utnytte dette for å styrke sine muligheter for innovasjon og entreprenørskap.

” Ved å utnytte økt mobilitet av talenter og kompetanse kan virksomheter i regionen styrke sin innovasjon og entreprenørskap.

Ask Gård

Etter at hele 60% av salget forsvant over natten 12. mars i fjor, måtte ekteparet Anne Marte Ruud Evang og Kristoffer Evang tenke nytt. På få år hadde de etablert Ask Gård som en ledende produsent av økologisk spekemat. De hadde ingen plan for en korona smell av typen som kom. Løsningen ble nye samarbeidspartnere, produkter og salgskanaler. De visste at kunden var der, men de måtte nå de på en ny måte. Resultatet av satsingen ble et økt salg mot dagligvare på hele 220%.

EKTEPARET ETABLERTE ASK GÅRD FOREDLING,

på familiegården til Anne Marthe i 2013, med en ambisjonen å løfte norsk spekemat opp i en internasjonale klasse. Godt håndverk, kvalitet og en bærekraftig produksjon dannet verdigrunnet. En rekke internasjonale og nasjonale priser taler sitt tydelige språk på at målet er nådd.

BEGGE HAR UTDANNING OG ERFARING INNEN

KUNST OG DESIGN, noe som ikke tilsier at produksjon av spekemat ville være det mest naturlige. Erfaringen har likevel vist seg svært nyttig for å utfordre bransjen og for å drive matproduksjon på en helt ny måte. De har tenkt mye på forbruker, handleadferd og det visuelle kombinert med hvem de er. Kjøttbransjen er utfordret både på design og emballasje.

Produktutviklingen har foregått i nært samarbeid med bonden. Det er viktig for ekteparet å vite hvordan sauen og grisen lever og at de sammen med bonden kan påvirke dyrevelferden i en mer bærekraftig retning.

STRATEGIEN HAR VÆRT Å LEVERE RÅVARENE TIL DE

ALLER BESTE I LANDET. Det vil si til de beste kokkene, delikatessebutikkene og restaurantene. Når Michelin stjernene, slottet og de beste bruker råvarer fra Ask Gård har dette gitt et stempel som en god leverandør. Denne markedsføringsstrategien skulle så løfte Ask Gård også inn i dagligvarebransjen.

INGEN PLAN FOR EN KORONASMELL AV TYPEN SOM

KOM 12. MARS. Hele 60% av salget forsvant over natten. Restauranter som tok unna størstedelen av produksjonen var stengt. Et krisemøte med tema hva gjør vi nå ble starten.

Konsumentene var der og ønsket varene. Utfordringen var å finne ut av hvordan forbruker kunne nås.

— Forbrukere ønsket fortsatt å spise noe godt og ikke såpe, doruller og tørrvarer som de hadde hamstret i ukervis. Kunden var nå på en annen plattform. De satt hjemme med barna, restaurantene var stengt, de kunne ikke gå ut og når de var ute burde de helst være alene.

” Som næringssjef lar jeg meg imponere over Anne Marte og Kristoffer sin gjennomførings-evne og teft.

· HARRIET SLAAEN, Næringssjef Ringerike kommune

” Når det blåser opp til storm kan man enten gå å gjemme seg, eller bygge en vindmølle. Vi valgte det siste og er nå godt rustet for fremtiden.

· KRISTOFFER EVANG

NETTBUTIKK BLE ETABLERT. Kokker og fotografer som da hadde lite å gjøre ble engasjert. Her tryllet de frem gode oppskrifter og forslag på hva man kunne gjøre i helgene, men ikke minst hvordan de kunne bruke råvarene fra Ask. Gjennom sosial medier ble markedet bombardert med gode forslag. Fri frakt i hele landet og kun 1-2 dagers levering rett hjem i postkassen.

DIALOG MED MENY OM AT EN HEL NÆRING VAR I FERD MED Å GÅ UNDER. Meny responderte med en klar støtteerklæring og satte lokalmat i fokus, gjennom en stor markedsføring. Priser på lokalmat ble satt ned

uten at det gikk ut over produsenten som i tillegg fikk tilbake 10% av omsetningen i bonus. Dette har resultert i at Meny er markedsledende på lokalmat og mat med identitet kalt matskatter. Samlet bidro dette til at Ask Gård fikk en økt omsetning til dagligvare på 220%. Et resultat få kan skilte med i et korona år.

Når korona-pandemien legger seg ser ekteparet frem til å ta i bruk sitt nye produksjonsanlegg på Bergermoen. Her har de gjort betydelige investeringer og står med det godt rustet til å møte fremtiden.

Ask Gård Foredling AS

Ask Gård Foredling lokalisert i Åsbygda godt oppunder Nordmarka, produserer økologisk spekemat tuftet på godt håndverk, kvalitet, dyrevelferd og en bærekraftig produksjon. Ask har på få år vunnet en rekke internasjonale og nasjonale priser for sine produkter.

Virksomheten ble etablert i 2013 av Anne Marte Ruud Evang og Kristoffer Evang. Virksomheten har 5 ansatte og hadde i 2020 en omsetning på 11 mill.kr. Sommeren 2021 åpner virksomheten et nytt produksjonsanlegg på Bergermoen.

Gledeshuset

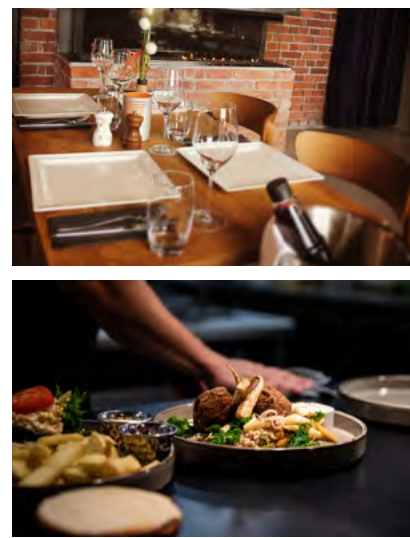
Gjengen på Gledeshuset så fram til en kjempehelg 14. og 15. mars i fjor. De skulle ha to fullsatte show, konferanse, bryllup, gravferd og restauranten var fullbooket. Innkjøp var gjort og alt var klart. Torsdagen før kom så beskjeden om at alt måtte stenges ned og alle ansatte måtte permitteres. Neste nedtur kom da de ikke falt inn i støtteordningene med begrunnelse av røde tall og ikke vurdert som en levedyktig virksomhet. Gledeshuset klarte så det imponerende kunststykket å holde hodet over vannet hvor de i perioder i praksis har hatt yrkesforbud.

GLEDESHUSET STO FERDIG I 2018 og etter 17 år i teltet flyttet Hønefossrevyen inn. Initiativtakerne bak Gledeshuset, dvs TBA og Hønefoss lyd, her representert ved Hege og Bror, ønsket å skape et samlingssted hvor gjestene kunne oppleve konserter, humor og show i kombinasjon med god mat og godt drikke. **En total-opplevelse var konseptet.** Gledeshuset er et lokomotiv i underholdnings og restaurantbransjen i regionen. På det meste sysselsatte Gledeshuset 60 personer i driften og det samme av artister, musikere, teknikere og crew. Det er heller ingen tvil om at Hønefossrevyen og de ulike

showene også genererer store ringvirkninger for øvrige restauranter og næringsliv i regionen. Med dette tar Gledeshuset med seg mange andre virksomheter inn i næringskjeden.

Aksepterte situasjonen i slutten av april

Etter åpningen gikk de høyt ut hadde åpent hver dag fra lunsj til middag. Etter hvert måtte de skru noe til og tilpasse aktiviteten noe mer til markedet. I januar 2020 var de derfor allerede i gang med en tilpasning med

” Gledeshuset er et godt eksempel på hvordan en virksomhet møter en krise på en offensiv måte, og dermed kan komme ut at dette sterkere og bedre.

· TERJE DAHLEN, Daglig leder Ringerike Næringsforening

” Vi vil at dette stedet skal leve. Om ikke annet har jeg nå enda mer klokkeetro på Gledeshuset etter alt vi har vært igjennom siste året.

· HEGE KJØRSTAD

å redusere åpningstidene og redusere antallet ansatte. Etter nedstengingen 12. mars var det helt nødvendig å avklare likviditet og gå i dialog med leverandører og kreditorer. Som en nystartet bedrift var det ingen buffer å støtte seg på. Med røde tall ble de heller ikke vurdert som en levedyktig virksomhet og fikk ikke koronastøtte. Knallhard jobbing med å få ned kostnadene var nødvendig. Med en sterk utbredt dugnadsånd brettet de opp armene for å bevise at Gledeshuset var levedyktig.

Revy, Rockefroskene og Juleshowet ga en god sommer og høst

I TBA produksjonsselskapet la de om hele årshjulet på nytt. Revyen ble satt opp i juni og august, mens Rockefroskene som skulle vært på brygga ble tatt inn på Gledeshuset i september og oktober. Juleshowet ble kjørt i november og desember. Mantra var hele tiden å se mulighetene og spille med de kortene de har.

Hege og Bror opplever derfor at 2020 ble et OK år og at de i tillegg lærte mye.

Et lag med ulik kompetanse på kunst, kultur, marked og økonomi

Evnen til å takle en tøff tid mener Hege og Bror at ligger i bredden gruppen har i sin kompetanse samt lojaliteten og arbeidsinnsatsen til initiativtakerne og de nærmeste ansatte, artister, musikere, teknikere og crew. De løfter også frem sine mange gode investorer som ser verdien Gledeshuset har for trivsel i byen og attraktiviteten til regionen med tanke på næringsutvikling og bosetting. Skal regionen lykkes med vekst og utvikling vil opplevelser med kultur og underholdning være et viktig ben, slår Bror fast. Han løfter også frem hva regionen ellers har å by på gjennom Kultursenteret, Showskolen og Musikal-kollektivet.

Gledeshuset

Gledeshuset er et show- og underholdningshus i Hønefoss. Bygget stod ferdig og ble tatt i bruk i 2018. Lokalet inneholder også en restaurant og en bar.

Omsatte for 23 mill.kr. i 2019.

Har hatt opptil 60 ansatte i tillegg til 60 artister, musikere, teknikere og crew engasjert i diverse oppsetninger.

Vekstbarometer for Ringeriksregionen er utviklet av Universitetet i Sørøst-Norge, Campus Ringerike i samarbeid med Ringerike Næringsforening og med finansiering fra Sparebank1 Ringerike Hadeland.

Vekstbarometeret består av en årlig rapport og en nettside. Rapporten presenterer status for vekst og utvikling i regionen, samt hva som kan forklare veksten i Ringeriksregionen.

På nettsiden «vekstbarometer.usn.no» presenteres ulike variabler som beskriver målene for vekst og ulike faktorer som gir grunnlag for vekst. Variablene er presentert samlet for Ringeriksregionen og for hver kommune. I tillegg presenteres relevante variabler for utvalgte kommuner.

Mange viktige politiske og næringsmessige beslutninger og prioriteringer skal fattes i Ringeriksregionen de kommende årene. Vekstbarometeret er derfor utviklet for å gi et objektivt og faglig forankret faktagrunnlag som grunnlag for viktige beslutninger. Hva er veksten i regionen? Hva kan forklare veksten? Hva vil være viktig å legge til rette for, slik at Ringeriksregionen også i fremtiden skal forbli et godt sted å bo, jobbe og drive næringsvirksomhet.

Vekstbarometeret gir svar.

vekstbarometer.usn.no

